Tizennégy választókerületben indul a Demokrata Néppárt

A 6-os kockába tedd a keresztet!

„Szégyenletes és mindenáron kiirtandó visszaélés az, hogy családanyák a családapák elégtelen munkabére miatt a házi teendők és különösen a gyermeknevelés elhanyagolásával bérmunkába menni kényszerülnek."

XI. Pius

Házánk

„Senkitől sem kívánnám, hogy megvédjen egy olyan demokráciát, amely a maga részéről nem védené meg valamennyi tagját a szegénységtől és a nélkülözéstől."

F. D. Roosevelt

II. évfolyam 3. szám — A DEMOKRATA NÉPPÁRT LAPJA — 1947 augusztus 17

Arccal a keresztény állameszme felé

Irta: Barankovics István

Célunk a keresztény állameszme megvalósítása a magyar szellemnek sajátos stílusában, társadalmunk XX. századi fejlődési szükségleteinek kielégítésére és a reálpolitikai lehetőségeknek szigorú számításba vételével. E célnak minden rendelkezésünkre álló, törvényes eszközzel való szolgálatát a legnemesebb feladatnak ismerjük és minden törvényes előfeltételeért küzdeni akarunk.

E célnak együttes munkálására osztály- és vallásküIönbség nélkül hívjuk a magyar társadalomnak tagjait, akik legalább a természetes emberi erkölcs parancsaihoz és a magyar szellem maradandó értékeihez ragaszkodnak. Hívjuk mindazokat, akik a kereszténység kultúrateremtő és kultúrafenntartó szerepét magasra becsülik és a keresztény társadalomtudomány útmutatásait figyelembe veszik. Mint köztársaságunk hű fiai és a szabadság- és egyenlőség-elvű demokráciának, a teljes embereszmény XX. századi követelményeit megvalósító politikai, gazdasági, társadalmi és kultúrális demokráciának hitvallói, feltétlen meggyőződéssel valljuk, hogy a keresztény állameszme vetheti köztársaságunknak is a legszilárdabb alapot és adhatja meg egy teljesértékű magyar demokráciának legmagasabb megvalósulási formáját.

A keresztény állameszme nem a mi találmányunk, nem is valami újkori tudományos és politikai felfedezés. Régi igazság fénylik fel benne, de azért egyetlen alkotórészét tekintve sem a multnak elavult, kegyeleti tárgya, hanem ma is a társas viszonyok helyes rendezésének legmodernebb zsinormértéke, mert

a helyes társasélet állandó jegyeit

foglalja magában. Kivált hazánkban nem új, nem most betelepített politikai növény a keresztény állameszme. Ez volt ősi mintája már a keletkező magyar államnak. Történetünk számtalan kimagasló politikai géniusza vezérlő eszményként tekintett reá, kezdve mindjárt a magyarság első világtörténeti emberi oromzatától, Szent Istvántól, akinek lenyűgöző államférfiúi lángeszéről és még mai sorsunkra is kiható akaratzsenijéről alkotásának 1000 esztendős fennállása tanuskodik, aki a maga korának társas szükségleteit és adottságait szigorúan számbavevő reálpolitikájával lényegében ennek az állameszmének megvalósításán dolgozott, és aki éppen a keresztény állameszme által épített az ezeréves hajléknak olyan betonalapzatot, amelyet a történeti földrengéseknek sem sikerült teljesen szétroncsolniok. A magyar állameszmét olyan sűrűn szövik át a keresztény állameszme vonásai, hogy a kettőt szétválasztani a történeti magyar állameszme elejtése nélkül, sőt mondhatni: a magyar szellemi lét történeti folytonosságának erőszakos megszakítása nélkül nem is lehetne. S ez nemcsak azért van így, mert a magyar nép vallásos meggyőződése és keresztény kultúrája mindig döntő erejű államformáló tényező volt, hanem a keresztény állameszme egyetemes és állandó, korhoz nem kötött érvénye és változatlan időszerűsége miatt is. Ennek az állameszmének régisége és mindenkori időszerűsége ugyanis abban csúcsosodik ki, hogy lényeges vonásaiban nem csupán valamely történeti szakasz vagy valamely nép igényeit és célját zárja magába, hanem az államnak azt az állandó mintáját mutatja fel, amely az emberi élet változatlan erkölcsi szabályaihoz és az emberi természetben gyökeredző közösségi és személyi jogokhoz, kötelességekhez és célokhoz igazodik. A természetjogi követelményeknek megfelelő állameszme a keresztény állam eszméje. Sem államformához, sem kormányformához elvileg nincsen kötve. Az államformák és a kormányformák a társadalom haladó vagy visszaeső életfolyamatának változó képződményei, amelyeket a szükségletek szülnek, az élet elhasznál, az idő avulttá tesz és újakra cserél, míg a keresztény állameszme az államnak azokat a lényeges és állandó jegyeit emeli ki, amelyek nélkül semminő állam- és kormányforma sem felelhetne meg az emberi természetben gyökeredző feladatának.

Ezeknek az állandó és lényeges tulajdonságoknak birtokában az az állam van, amely végső hivatását a szabadság isteni kiváltságával rendelkező

emberi személyiség

szolgálatában látja, amely felett célként a *közjó* csillaga vezérkedik és amelynek minden életmegnyilvánulását az *igazságosság* törvénye szabályozza és irányítja. Az a közjó, amelyben a keresztény állameszme az állam célját látja, *a társadalom egységének*, vagyis egyéni és csoportrészei együttműködő összhangjának, továbbá a *békességnek*, vagyis az igazságos rendnek, és végül a *fejlődésnek*, az egyének és a csoportok tökéletesedési lehetőségének biztosításában áll. A keresztény állameszme ezeknek az állandó követelményeknek akar érvényt szerezni a történet minden állam- és kormányformájában. Kötársaságunkban és demokráciánkban is ez a legfőbb igény, amellyel a keresztény állameszme nevében fellépünk, és ez a legmagasabb, elalkudhatatlan feladat, amelyet köztársaságunktól és demokráciánktól kívánunk.

A keresztény állameszme azonban nem lebeg az élet felett az elvi általánosságok hűvös légkörében. A különböző állam- és kormányformáktól nemcsak azt kérdezi, hogy megfelelnek-e e legfőbb követelményeknek, hanem a mindennapi közélet formálójának és irányítójának a szerepében is a porondra kíván lépni, már nem mint általános vezérelvek foglalata, hanem mint a mai kor szükségleteire adott határozott felelet, mint a keresztény társadalomtudomány — sőt nem kis részben mint a nem-keresztény társadalomtudomány — által részleteiben is kidolgozott, a valósulás igényével fellépő mintája a közösségi életnek, amely az állandó elvek mai gyakorlati következményeinek kíván érvényt szerezni.

Lelkünk mélyéig meg vagyunk győződve arról, hogy a mai körülmények között, azon a kultúrális, gazdasági és társadalmi létfokon, amelyen ma a civilizált emberiség él, a keresztény állameszme által kitűzött államcél, a közjó, tehát a társadalom összhangzatos egysége, igazságos rend által biztosított békessége és a teljesebb ember-eszmény felé mutató fejlődési igénye *csakis*

a szociális és demokratikus eszmék

jegyében biztosítható. E meggyőződésünkben velünk tartanak az emberiség szellemi és erkölcsi legjobbjai és a földgolyó népeinek túlnyomó többsége, akik mind a szociális és a demokratikus eszméket vallják. A történet szele — hála Istennek — ismét a szabadság és az egyenlőség vitorláit feszíti. Feldobog a szívünk annak láttán, hogy újból a nép lett a vezércsillag a történet egén. Az előjogoknak és az osztálykiváltságoknak el kell tűnniök, hogy az emberi egység akadálytalanabbul megvalósulhasson. A régi társadalmak hierarchikus elve a származás és a vagyon, illetve a képesítés volt. Az új társadalomnak a munkán kell felépülnie. Mindenkinek kötelessége személyes munkájával venni részt a társadalom létének fenntartásában és életszínvonala emelésében. Mindenkinek joga van a nélkülözéstől és a félelemtől mentesen élni, a személyes szabadsághoz szükséges tulajdont megszerezni, szóval az embereszményt a szabadság és az egyenlőség jegyében megvalósítani. Senkinek a kezében sem egyesülhet olyan vagyon, amely tulajdonosának — ha nem is törvényesen, de ténylegesen — közhatalmi tevékenység kifejtésére ad módot és amely vagyon a bennerejlő politikai és társadalmi hatalomnál fogva tulajdonosát képessé tehetí arra, hogy embertársainak szabadságjogait puszta formális jogokká silányítsa. Az emberiség mindenütt óriási áldozatokat vállal és nagyszerű erőfeszítéseket végez, hogy *valamennyi emberi jogot állampolgári jogokká* alakítsa át.

Mindezek és a szociális és demokratikus eszméknek többi velejárói ma a keresztény állameszme időszerű tartalmának elválaszthatatlan alkotórészei. A keresztény állameszmének tehát a

a legmodernebb és a leghaladóbb

szociális és demokratikus törekvések színe előtt sem kell szégyenkeznie. Ellenkezőleg: a keresztény állameszme a kornak e nagyszerű, lelkünket felgyujtó, akaratunkat felmozdító és érzelmeinket a szenvedélyig felforrósító követelményeihez képest nem valami megalkuvást vagy elmaradottságot képvisel, hanem egy többletet, annak az elalkudhatatlan igénynek szükséges többletét, hogy minden egyén és csoport tartsa tiszteletben a szabadság isteni kiváltságával született emberi személyiséget, feltételek nélkül hódoljon az igazságosságnak minden más törvény és törvényhozó felett álló legfőbb törvénye előtt és a közjó szolgálata által ne bontsa, hanem teremtse meg a társadalom egységét, békességét és nyissa ki a fejlődés kapuit.

Előjogok helyett egyenlőség a jogban; elnyomás helyett törvényileg szavatolt szabadság; osztályok, népek és nemzetek gyűlölködése és háborúja helyett az egyetemesebb közérdek által vezérelt társadalmi összhang és béke; fegyveres dermedtség és szolgai engedelmesség helyett az igazságosságnak vidám rendje, melyet valaha „bátor létnek" nevezett szép nyelvünk; bőszítő vagyoni különbségek és nyomor helyett biztonság és a személyiség függetlenségét biztosító tulajdon; elhagyatottság helyett a közösségi szolidaritás gyakorlati gyámola; a kiváltságokra és vagyoni különbségekre épült társadalom helyett a munka és a személyes teljesítmény érdemére épült társadalom, — mindezek a követelések ma a népek szívében visszhangzanak, mint visszanyomhatatlan igények, amelyeknek tekintélyt és erőt nem csupán egy magas emberi erkölcs, hanem százmilliók öntudatos elhatározása és halálos elszántságú akarata ad. S akik ezt mondják, mind a keresztény állameszme egy-egy elválaszthatatlan jelenkori alkotóeleme mellett tanuskodnak.

A keresztény állameszme legfontosabb tulajdonságai ma már

a nemzetközi rendezésnek

konkrét alapelveivé léptek elő, a legújabb chartákban, amelyekhez a népek legszebb reményei tapadnak. A charták és alapokmányok tervezői talán nem is gondoltak arra, hogy az őket sugalló eszme, a tervükbe felvett cél és az akaratukat irányító elv a keresztény társadalomtudomány ősi és elfeledett kincsestárából való. Mi azonban nem irigykedve, hanem feldobogó szívvel és örömmel ismerünk rá ősi kincstárunknak az évszázadok során idegen területekre sodródott darabjaira. Keresztény és humanista embertől semmi sem lehet idegen, ami az igazság királyi bélyegét viseli magán. Minden igazság lényegesen keresztény, bárki legyen a felfedezője, a nyilvánosság piacán kikiáltója, hasznosítója és képviselője, bárki szegődjék katonájául és bármilyen zászlónak legyen a győzelemjele. Minden igazság keresztény és olyan érték, amelyet mi magunkénak vallunk és amelyért síkraszállunk. A keresztény állameszmétől semmi új vagy régen felfedezett igazság nem idegen. Mindazt felveszi magába, mint alkotórészét, ami az emberi személyiség tökéletesedését a szabadság és egyenlőség eredendően keresztény gondolatának irányában előmozdíthatja, ami a közjót szolgálja és ami az igazságosság törvénye által szentesítést nyerhet. Nincs olyan államtan, amelynek részigazságai a keresztény állameszmétől idegenek lennének.

A valóságnak szilárd talaján álló és minden igazság befogadására eleve megnyilt keresztény állameszméről valóban csak a felületesség mondhatja, hogy ábránd, amely a társadalom tekintetét az erőt edző valóságok ridegebb világából festett egek felé irányítja s az ember társadalomformáló akaratát ellankasztja, sorsa formálásába vetett hitének elevenségét elbódítja. Szó sincs itt morális utópiáról, erkölcsi mázzal bevont, nem evilági szemléletű államregényről, sem jámbor álmodozók együgyű képzelgéséről. A keresztény állameszme semmi rokonságot nem tart a politika

ORSZ. SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
1947. 1634 sz.

töviseitől fölsértett széplelkek vigasztaló álmával és politikai elégiáival, akik a valóságon túl keresnek kárpótlást a reálpolitika törvényeinek bántalmaiért és ridegségéért.

Ezt az állameszmét egy egész világ választja el a lehetőségek és szükségletek világa felett lebegők élettelen agyalmányától. A keresztény állameszme legkevésbbé olyan, a többi állameszmék fermentumát az agyak rostjaiból és az indulatok idegvezetékeiből kiüző politikai penicillin, aminőnek a nemzeti álompor-szállítók szívesen beállítanák, akik a nemzet megvalósíthatatlan reményeit valaminő sápatag erőtlen erkölcs, valaminő „finomabban mérő" igazságosság pecsétjével hitelesítik.

A keresztény állameszme nem csodaszer. Nem teremti meg a földön az isteni észtel és angyal-érzelemmel megáldott társadalom paradicsomát. A valóság világában nem teremt felülmúlhatatlan tökélyű állapotokat, amelyek közt a társadalomra már nem hárul más feladat, mint az elért tökéletes viszonyok fenntartása, a kőldöknező nyugalom és a közösségi élet örömeinek zavartalan élvezete. A keresztény állameszme a közjó, az igazságosság uralmát és a szabadságjogok tiszteletét igéri, de csak állandóan gyakorolt önuralom, éber szellemi résenállás, áldozatkészség és az ember képességeit mind igénybevevő lankadatlan erőfeszítések árán.

Ennek az állameszmének

semmi köze

valaminő pap-uralmi rendszerhez, mint ezt félreértői és nemismerői állították; távolesik tőle a keresztény erkölcsi törvények teljességének jogi kényszereszközökkel megvalósított zsarnoksága is, hiszen ez az állameszme mélységes tiszteletet követel aziránt az emberi személyiség iránt, akinek homlokán a szabadság letörölhetetlen isteni bélyege fénylik, mint olyan egyetemes kiváltság jele, mely kivétel nélkül minden embernek születési örökösége, isteni anyajegye.

Még kevésbbé lehet a keresztény állameszmét olyan negatívumokkal azonosítani, mint más állameszmék puszta tagadása. A keresztény állameszme a történeti időben is előbb létezett, mint a liberalizmus, vagy a marxizmus. Merő értelmetlenség tehát benne *pusztán* vagy *lényegesen* csak ezek megellenzését látni. A keresztény állameszme lényegesen *pozitív* követelmény és nem negatívum. Természetesen nem azonosítható olyan, a multban vele törvénytelen házasságra léptetett célokkal sem, mint a legitimizmus az arisztokratikus társadalmi rend, vagy általában a mult védelme.

A keresztény állameszme nem rekeszti ki hívei sorából a másvallásúakat sem, sőt a másvallásúak is éppen az általa teremtett elvi és gyakorlati keretekben találhatják meg legnagyobb szabadságukat és biztonságukat. A keresztény állameszmének nemcsak azok lehetnek hívei és harcos elszegődöttjei, akik valamely keresztény hitvallást vallják, hanem osztály és vallaskülönbség nélkül mindenki, aki az állam célját a közjóban látja, az igazságosságot az állam legfőbb törvényeként tiszteli, s aki az emberi személyiség szabadságjogait esorbítani nem akarja.

Amikor a keresztény államesszme mellett megfújjuk toborzó kürtünket, úgy érezzük, hogy nem egy alvó sereg feje felett száll el a hangunk, elenyészve a figyelmetlenségnek a tompa fáradtságnak és a siket megértetlenségnek csendjében, hanem egy éber sereg, amely a hívó jelre már régen vár, emeli fel fejét és indul sorakozóra a hang irányában. Ezt a kürtszót sok szív visszhangozza, mely célunkban céljára ismer. Célunk ugyanis a magyar társadalom legszélesebb rétegeinek — bármely világnézet vagy párt égtáján helyezkedik is el — azt a tudatos, vagy öntudatlan igényét fejezi ki, hogy a közösségi és az egyéni létet egy, az idők viharainak ellenálló, állandó erkölcsi rend szikljára építsük fel. A népnek e szavában valóban Isten szava hangzik, mert a természetjog és a természetes erkölcs az a szikla, amely szilárd alapzatot ad a demokratikus és a szociális rendnek.

KISEMBEREK KESERVEI

Mi fáj a kisiparosnak és a kiskereskedőnek

A gazdasági bajok és terhek közepette az élet általánosságban is rendkívül nehéz, de *keserveit a kisember érzi, terheit a kiszisztense a singli meg lepinkább.* Mi fáj a kisiparosnak, kiskereskedőnek és kistisztviselőnek, *mi a panasza a kisembernek,* ez a szempont vezetett bennünket, amikor elindultunk, hogy sérelmeiket feljegyezzük, gondjaik felől megkérdezzük őket. Elsőnek a kisiparossal beszélgettünk, ő ezeket mondta:

Tönk szélén áll a világhírű magyar kisipar

— Az iparosság körében nagy elkeseredést kelt az *álszövetkezeteknek, az intézmények és pártok szövetkezeteinek erőszakolt fenntartása a kisiparosok adóiból.* Ezek a szövetkezetek nem segítői, hanem versenytársai az iparosoknak. Adót nem fizetnek, versenytárgyalásokon bánatpénzt, illetéketet nem kötelesek letenni. A pártszövetkezetek az állami és egyéb közületi munkálatokat legtöbb esetben jóval áron alul pályázzák meg és nyerik el. A megrendelésből kimaradt iparosnak kiadják elkészítésre — alvállalatban — a munkát és a ráfizetést állami szubvencióból fedezik. Aztán ha panaszról van szó — folytatta —, itt van például a kollektív szerződéses munkabéreknek rendeleti úton történt 15 %-os emelése, amit a szerződés megkötéséig *tilos áthárítani a megrendelőre.* Ez a rendelkezés az iparosságnak azt a részét, mely a munkák elvégzéséhez szükséges anyagot a megrendelőtől kapja, teljesen tönkreteszi mert haszna csupán az a munkabér, amit ki kell fizetnie.

— Sürgős szükség volna arra is — mondotta —, hogy az iparosságot olcsó, úgynevezett engedélyezhető (cedálható) *hitellel lássák el* a Hitelintézetek útján. Így az iparos saját maga szerezhetné be a szükséges anyagot, a munkabért is tudná fizetni és a haszonból szerény tőkét gyűjthetne magának. A jelenlegi körülmények között azonban a kisiparos, főleg a bútor-, cipész- és szabó-iparban a szövetkezetek, áruházak és kereskedők bérmunkásává lett. Sorsa rosszabb a munkavállalóénál. Mert *nem önálló többé, csak az adóhivatal, a közmunkaváltság és az OTI szempontjából.* Végül meg kell mondani őszintén, hogy *a világhírű magyar kisipar a tönk szélére jutott.* Termelményeinek minősége romlik, mert az éhbérért végzett munkánál csak a mennyiség a fontos és nem a minőség. Minőségi munkavállalókban az utánpótlás teljesen megszűnt. Tanoncot ugyanis a kisiparos nem tud tartani, mert fizetését és szociális terheit már nem bírja fizetni. *Az iparosság szociális nyomora megdöbbentő.* Egy kisebb betegség, vagy néhány napi kórházi kezelés minden ingóságát felemészti. És nincs segítség, mert a különböző pártok égisze alatt működő szervezetek nem az össziparosság, hanem csak a saját pártjukban lévők érdekeit képviselik, a más pártállásúak, de végeredményben *az összesség rovására.* Szükséges tehát a *rég követelt pártpolitikától mentes kézműves ipari, vagy kisipari kamara felállítása,* a haladó demokráciának megfelelő önkormányzattal.

Mit mond a kiskereskedő?

A kiskereskedő panasza nagyjában megegyezik a kisiparos panaszaival. Amikor üzletébe belépünk és elmondjuk jövetelünk célját, határtalan keserűséggel beszél helyzetéről. Elmondja, hogy alkalmazottat már régóta nem tud tartani, de a lanyha üzletmenet mellet nincs is rá szüksége, mert családtagjaival el tudja látni a munkát. Beszél az adóterhekről, melyek azon a címen nyomorítják, hogy ő: *„jónevű kereskedő".*

— *Tessék ezt megnézni* — mondja és megmutatja félretaposott cipőjének talpait — *ilyen cipőt visel az a bizonyos „jónevű kereskedő"*

Ő is olcsó hitelhez szeretne jutni, mert a *vevőközönség hitelt igényel, viszont a gyár nem szállítja hitelben az árut.* Így aztán, ha árulni akár, *egyre fogy az árukészlete, mert a hitelben eladott portékát nem tudja pótolni* s maholnap csak annyi áruja van, amit a kirakatban tart.

Keserűen panaszolja, hogy a gyárak részéről — textilszakmában dolgozik — *különös és kirívó igazságtalanság érvényesül bizonyos kereskedőréteggel szemben az áruellátás tekintetében.* Hihetetlen megkülönböztetések, kivételezések történnek, aminek egyes kereskedőkre nézve felbecsülhetetlen előnye van, viszont más kereskedők egzisztálását lehetetlenné teszi

Ennyi baj, keserűség és panasz meghallgatása után már nem mertük felkeresni a kistisztviselőt s a többi kisegzisztenciát. De órájuk is sor kerül rövidesen, mert minden bizonnnyal nekik is lesz egy és más mondanivalójuk . . .

(by.)

A Joint adománya a Bazilika felépítésére

A Bazilika leégett kupolájának újjáépítési munkalatai már hetek óti folynak és a magyar társadalom minden rétege megmozdult, hogy a katolicizmus értékes építészeti remekművét minél előbb helyreállítsák. A gyűjtés kapcsán a Joint értesítette a Lipótvárosi plébániahivatalt, hogy a maga részéről is részt kíván vennj a megsegítés munkájában. A Joint az e célra szánt összeget már el is juttatta rendeltetési helyére.

PANAMA!... PANAMA!... PANAMA!...

Egy kis összehasonlító büntetőjogi séta a legdivatosabb bűnözési műfaj körül

A napok múlnak, az évek szállnak s az emberek nem változnak lényegükben. Első oldalon, harsogó betűkkel jelenti naponta a sajtó a közéleti visszaéléseket, a „panamát", a közpénzekkel való csalárd játékot. A ma embere természetesen korfünetnek tartja, s nem gondol arra, hogy ez minden kornak egyformán volt tünete, hol gyakrabban, hol ritkábban s egészen egyszerű függvénye az ismert emberi gyarlóságnak. A „Hazánk" folkereste Heller Erik dr. egyetemi tanárt, a büntetőjog professzorát, hogy *összehasonlítást* és párhuzamot vonjon az elmúlt korok s a jelenlegi államok önvédelméről a korrupcióval és panamával szemben.

Az ókorban és középkorban: halál!

— A rómaiak korában, — kezdi — a „crimina publica", vagyis a köz ellen való bűntett igen szigorú büntetést vont maga után. A kezdetleges büntetőjogok korában *az, hogy valaki megölte embertársát — magánügynek számított.* A vérbosszúk kora volt ez s annál érdekesebb, hogy a „panamákat" a legszigorúbban büntették, *a tettes elvesztette állampolgárságát, gyakran halálra ítélték, de csaknem minden esetben száműzték.* A középkorban, amely ismert volt szigorú büntetőjogáról, ugyancsak halállal büntették a közpénzzel játszókat. Azután elkövetkezett az újkor és elkövetkezett az 1880—90-es botrány: Lesseps Ferdinánd ügye, a Panama csatorna építése. A panama szó innen nyeri mai értelmét . . .

— Hogyan büntetik ma a „panamákat" a különböző államokban, — tesszük fel a kérdést.

— A magyarországi büntetőtörvények ismertek. Természeles, hogy ezek a törvények rugalmasak és rendkívüli helyzetekben változnak. *Egészen másképp bírálandó el például egy békebeli egyszerű hivatali díkkasztás, mint egy háborúban elkövetett, közre káros élelmiszerrejtegetés.* A különböző államokban természetesen erősen változnak a büntetések. Például a Szovjetúnió törvényeinek különleges érdekessége az, hogy a bíróságoknak jogukban áll olyan esetekben is föllépni, amely nem tartozik a büntetőtörvénykönyv alá. Itt megjegyzem, hogy ezzel a rendkívül érdekes és humánus törvénnyel a Szovjetúnió forradalmasította az eddigi jogot. Egyetlen követje van csupán — érdekes módon, — s ez Kuba . . . A Szovjetúnió nem ismer bűncselekményt, csupán büntettet, melyet a köz ellen követnek el. Éppen ezért bíráskodása a panamák ügyében is egészen más. Míg a többi államokban a panama csak akkor tekinthető visszaélésnek vagy büntettnek, ha a Btk.-ba ütközik, addig *a Szovjetúnió bíráskodása erkölcsi alapokra helyezkedve minden olyan cselekményt bűntet, amely a közre káros.*

Panama, vagy «üzleti tranzakció»

— Például Svájcban a közéleti visszaélések kategorikusan büntetendők. Pénzbüntetéstől öt évi fegyházig terjedhetően ítélik el a vádlottat. Ennél magasabb büntetést akkor se kaphat a vádlott, ha történetesen az egész államkasszát elsikkasztotta. Igaz, hogy Svájcban ritka a panama. Az is igaz viszont, — fűzi még hozzá, — hogy *egyes demokrata államokban a panamákat és visszaéléseket gyakran mint nagyobbarányú üzleti tranzakciókat tüntetik fel.* Emlékezzünk csak a Bethleni időkre, amikor egészen természetes volt, hogy egy bank igazgatója pártjának különleges kölcsönöket, segélyeket nyújtott viszonossági alapon; vagyis olymódon, hogy például megválasztották képviselőnek. Ezen senki se botránkozott meg, holott ez az igazi „panama" . . .

— Tudunk-e védekezni a panamázások ellen? — tesszük fel az utolsó kérdést.

— Nem tudunk védekezni éppen úgy, mint ahogyan az általános emberi rossz ellen sem tudunk védekezni. Azonban csökkenteni és elfojtani — lehet. Mindenekelőtt: a társadalom szociális és gazdasági helyzetének emelésével, a „right man on the right place" bölcs elvének szemelőtt tartásával és a protekcionizmus eltörlésével. Higyjék el, — fejezi be a professzor — hogy a panamák mindig azért szaporodnak el a zavaros időkben, mert akkor az egyének kiválasztása és elhárítása gyors, kapkodó s így adódik, hogy méltatlanok kerülnek olyan helyekre, ahol felelősség és kötelességtudás a fontos.

Mikor kilépünk az utcára, rikkancsok üvöltik az egyik délutáni lap szalagcímét: *óriási panama az egyik közhivatalban.*

Füttyentünk egyet és elgondolkodunk . . .

ifj. Ráth József

Románia (Szatmárnémeti mellett) 87 holdas, épülettel, ötszobás lakással felszerelt

BIRTOKOMAT

többholdas, parcellázható belsőségek kel

eladnám

vagy elcserélném magyarországi ingatlannal, öröklakásért, stb. Peterdy-utca 5., III. 24.

Olvasóinkhoz!

1946 január 16-án kaptunk engedélyt arra, hogy Hazánk címen napilapot indíthassunk. Jól lehet számtalanszor kértünk a kormánytól papírkiutalást, csak most juloltunk annyi újságnyomópapírhoz, hogy hetilapként és választási újságként megjelenhessünk. Azt a kérésünket, hogy legalább a választások idején vasárnap és ünnepnapokon délutáni kiadásban futhassunk az újságpiacon, szintén elutasították. Amikor a koalíciós pártok a legutóbbi időben is egymás után új napi és heti lapokat indítottak, söt vicclapokra és a közönség nem éppen hófehér indulatairа számító malac-újságokra is jutott papír, a Néppárt még a választások idején sem jelenhet meg napilappal. Ez a tény a választási agitáció egyik legfontosabb eszköze, a sajtó terén megfosztj bennünket az egyenlő lehetőségektől, ami semmikép se egyeztethető össze a sajtószabadság gyakorlati követelményeivel. A napilap jogáról nem mondunk le s érte addig harcolunk, míg e joggal nem élhetünk!

Olvasóink tudják, hogy a hetilap sokkal nagyobb anyagi megterhelésünkkel és sokkal nagyobb anyagi kockázattal jár, mint egy napilap. Hetilapunk további megjelenése attól is függ, hogy megkapjuk-e a keresztény államesme híveinek táborától a szükséges anyagi támogatást. Kérjük olvasóinkat, hogy a „Hazánk" csekkszámlájára (15996. sz. csekkszámla) küldjék be választási adományaikat. Kérjük azt is: ne vegyék rossz néven, hogy pár hétig nem érdekesen szerkesztett lapot, hanem választási újságot kapnak tőlünk. A szükség, a szegénység és a zsúfolt munka legyen mentségünk jóakaratú olvasóink előtt.

A Hazánk legközelébbi száma f. hó 20-án, Szent István napján jelenik meg.

Vedd, terjeszd, olvasd!

Párthírek

— Fontos! Pártunk budapesti központjában, IV., Tolbuchin-krt. (volt Vámház-krt.) 4. sz. alatt minden héttő délután 6 órakor pártnapot tartunk. Kérjük tagjainkat, hívják fel erre ismerőseik figyelmét is. Minél többen látogassák ezeket az üléseket, ahol időszerű kérdéseinket tárgyaljuk meg.

PÁRTSZERVEZETEINK FIGYELMEBE! Az 1945:VIII. törvénycikk 19. §-ának (2) bekezdése értelmében minden politikai pártnak, amely a választókerületben a választáson résztvesz, jogában áll a központi összeíró és választási bizottságok mellé két-két hiteles egyént küldeni. Felhívjuk tehát a budapesti kerületi, városi és járási szervezeteinket, hogy a központi összeíró és választási bizottságok mellé két párttag kiküldéséről mielőbb gondoskodjanak! Az ehhez szükséges nyomtatványokat a megyei központok már megkapták.

Tolnában és Szekszárdon nagy érdeklődés nyilvánul meg a Demokrata Néppárt iránt. Petz Hubert ideiglenes elnök és Kapitány Ferenc titkár vezeti a szervezés munkáját. A szervezet Széchenyi-u. 32. sz. alatt lévő irodájában lelkes ifjakból és leányokból álló csoport dolgozik.

A DEMOKRATA NÉPPÁRT

országos központja: Budapest, IX., Üllői-út 19. Telefon: 188—387. Nagybudapesti központ: Budapest, IV., Tolbuchin-körút (azelőtt Vámház-körút), 4. Telefon: 180—762.

Vármegyei központjaink:

Baranya: Pécs, Inczédy Dénes-utca 9/1.

Tolna megye: Szekszárd, Széchenyi-utca 32.

Zala megye: Zalaegerszeg, Ady Endre-utca 8.

Vas vármegye: Szombathely, Thököly Imre-utca 34. Telefon: 417.

Győr-Moson megye: Győr, Deák-utca 19. sz. Tel.: 16 45.

Veszprém megye: Veszprém, Vár 23.

Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun vármegye: Budapest, IX., Üllői-út 19. Tel.: 188—387.

Csongrád-Csanád megye: Szeged, Tisza Lajos körút 11.

Békés megy: Békéscsaba, Pozsonyi, út 52.

Hajdú-Bihar megye: Debrecen, Szent Anna-utca 19.

Borsod-Gömör-Zemplén-Abaúj: Szerencs, Posta-utca 1. sz.

Heves-Nógrád-Hont megye: Eger János-utca 25. sz.

Somogy: Kaposvár, Rákóczi-tér 8. Tel.: 65.

„Istennel a hazáért és a szabadságért"

A Demokrata Néppárt zászlóbontó nagygyűlése győrött

Határtalan lelkesedéssel tett hitet a sokezres tömeg a keresztény világnézeti politika mellett

Győr. (Kiküldött munkatársunktól.) **Augusztus 10-én, vasárnap délután, sokezerfönyi lelkes közönség jelenlétében tartotta meg a Demokrata Néppárt zászlóbontó nagygyűlését Győrött. A püspökváros történelmi falai között mutattak rá pártunk szónokai arra az útra, melyen a magyar népnek haladnia kell, ha szellemi és lelki örökét megőrizni, jövendő fennmaradását, boldogulását biztosítani akarja. És a históriai multú dunántúli városban hangos viszhangot keltett az a mély, átfogó program, mely a modern szociális és demokratikus keresztény politika szellemében hirdette meg felemelkedésünk egyedüli lehetőségét.**

A nagygyűlés délután 5 órakor kezdődött. De már jóval a gyűlés megkezdése előtt tekintélyes tömeg hullámzott a Széchenyi-téren.

Az iparosszékház homlokzata és erkélye zászlókkal s a Néppárt hatalmas jelvény-pajzsával volt díszítve, jelmondatunkat pedig — Istennel a hazáért és a szabadságért — nemzeti színek ölelték körül. A Néppárt szónokait és a helyi vezetőség tagjait viharos taps üdvözölte, amikor helyüket elfoglalták az erkélyen. Mészáros Ödön tanár nyitotta meg a nagygyűlést, szavainak, melyekkel a keresztény demokrácia és az evangéliumi szocializmus mellett tett hitet, magávalragadó hatása volt. Mészáros Ödön után dr. Barankovics István, a Néppárt főtitkára lépett a mikrofon elé és hatalmas beszédben ismertette a Néppárt programját. A programbeszéd minden demagógiától s hatáskereséstől mentes, történelemfilozófiai, társadalompolitikai, gazdasági és kulturális vonatkozású fejtegetéseit feszült érdeklődéssel hallgatta végig a nagygyűlés sokrétű közönsége, pedig az augusztusi hőség erős próbára tette a téren elhelyezkedő tömeget. A szónokot sűrűn szakították félbe a tapsnak, a helyeslésnek spontán, viharos megnyilatkozásai. A közönség megértette s jóváhagyta azt az egyszer s mindenkorra megállapított, céltudatos politikai programot, melyet a Néppárt Győrött hirdetett meg s melyet egyenes vonalban kíván követni, hogy a magyar nép függetlenségét, felemelkedését, lelki megbékélését és jövő boldogulását szolgálja.

Világnézetünk a kereszténység!

A programmbeszéd bevezető szavaiban dr *Barankovics* István rámutatott, hogy a *Demokrata Néppárt* mint *világnézeti párt* arra vállalkozik, hogy a legszélesebb rétegek előtt megismerlesse az államnak azt a helyes fogalmát, amelyet a tudomány és a közvélemény röviden *keresztény államesszémének* szokott nevezni. A Néppárt célja a keresztény államesszémének és XX. századi követelményeinek megismertetése, képviselete és érvényesítése a magyar politikában. Ezután részletesen ismertette a keresztény államesszme lényegét, majd hangsúlyozta, hogy *a Néppárt világnézeti párt, de nem egyházi és felekezeti párt.* Az Egyháznak nincsen és soha nem is volt pártja, de *lehetnek olyan pártok, amelyek az egyház hit- és erkölcstanához a legközelebb állnak, mivel a keresztény államesszme köztelményeinek akarnak a közéletben érvényt szerezni, a pápák szociális és demokratikus világkiáltványaiból lényeges út-mutatásokat vesznek s a gyakorlati egyházpolitikai kérdésekben a főpásztorokkal összhangban kívánnak eljárni. Programmunk a bizonyság rá,* — mondotta dr. Barankovics István —, *hogy a Demokrata Néppárt ilyen párt.* A kereszténység nemcsak dogma-hitet jelent, hanem világnézetet, részleteiben kidolgozott kulturális szemléletet és társadalomtudományt is, amely a maga sajátosságainak gyakorlati érvényesítését kívánja. *Merev igazságtalanság volna tehát a politikai érvényesülés jogát éppen a keresztény világnézettől megtagadni, amelyet kétségkívül az ország lakosságának túlnyomóan nagy többsége vall.* A világ négy táján mindenütt élnek testvéreink, akik az igazságos béke és a fejlődés reményét ebből az államesszméből merítik, akiknek világnézete valamely keresztény vallás talajában gyökeredzik s akiknek *végső közéleti útbaigazítójuk az a csillag, amely 2000 évvel ezelőtt Betlehem felett kelt fel.*

— A gyakorlati politikában *ellenzéki álláspontot foglalunk el* — folytatta beszédét. — Nem azért, mintha a kormánynak minden cselekedetét helytelenítenők, nem is azért, mintha a nemzetnek az anyagi újjáépítés terén kifejlett csodálatos erőfeszítései előtt nem állnánk meg a legmélyebb tisztelettel, hanem azért, mert *úgy látjuk, hogy a kormánynak sok cselekedete nem felel meg a keresztény államesszme legalapvetőbb követelményeinek* és a kormány sok mindent nem tett meg, jóllehet megtehette volna, egy olyan szociális és demokratikus rend kiépítése érdekében, amely az állampolgárok békés igényeit kielégítheti. *Nem hatalmi ellenzék vagyunk,* elsősorban nem kormánybuktatásra, hanem programmunk megvalósítására törekszünk. Minden olyan kormányzatj kezdeményezést, ami igazságtalan, ami a közjó szempontjából nem felel meg, vagy ami az ember szabadságjogait sérti, vissza fogunk utasítani, mint ahogy akkor sem ütnők rá helyeslésünk bélyegét, ha történetesen valamelyik kormányzó párt tagjai közé tartoznánk. A lelkiismeret parancsa ugyanis feltétlenül a pártfegyelem fölött áll.

Külpolitikánk célja

Barankovics István dr. ezután részletesen ismertette a Demokrata Néppárt külpolitikai programmját. A magyarság léte nagyobbik részében — úgymond — külpolitikai kérdés. Más lehetőségünk általában nincs, mint az adott külpolitikai viszonyok között megkeresni és megtalálni független létünk lehetőségeit. *A kisnépek legfőbb és leggyümölcsözőbb külpolitikai erénye a körültekintő okosság és legfőbb érdekünk a béke.* A nagyhatalmak vitáiba való beavatkozástól józanul tartózkodnunk kell és arra kell törekednünk, hogy legfőbb céljainkkal a népek egyetemes békeerőfeszítéseibe és a nagyhatalmak harmónikus érdekeibe kapcsolódjunk be. *Külpolitikai kapcsolataink egyrészt földrajzi helyzetünk, másrészt az a tény határozza meg, hogy ma egyetlen nagyhatalom sem vallja magát érdektelennek a Dunamedencében.* Mi nem akarunk uralkodni senkin és nem akarunk beleszólni abba, hogy mélyik nép milyen kormányformában keresi boldogulását s nincs más igénynünk, mint hogy rajtunk se uralkodjék senki. *Mindig világpolitikai mértékben kell gondolkoznunk, de csak erőnk arányában és a lehetőségek szigorú szemelőttartásával szabad cselekednünk.*

A szabadság- és egyenlőségelvű demokrácia

A külpolitikai kérdések részletes fejtegetése után arról beszélt dr. Barankovics István, hogy politikai eszményképünk *a szabadság- és egyenlőség-elvű demokrácia,* amely a népi önkormányzatokban valósul meg s a parlementáris demokratikus kormányformában csúcsosodik ki. *A demokrácia a nép olyan valóságos önkormányzata legyen, amelyben a nép a törvényhozótestület s a végrehajtó és bíró hatalom feltétlenül tiszteli a természetjogot és az isteni törvényeket.* Demokrácián nem azt értjük, hogy a régi osztályuralmat egy másik osztályuralom, a régi születési és vagyoni arisztokrácia vagyoni előjogait a párturalom, vagy osztályuralom előjogai váltsák fel. Valamely párthoz, vagy osztályhoz való tartozás nem egyenlő a vezetésre való jogosultsággal, amelynek egyetlen jogcíme a szellemi és erkölcsi műveltség, a személyes teljesítménynyel megszerzett érdemesség és a nép bizalma. A demokrácia első követelménye a nevelés. *A jó demokratát nem a másokon való uralom, hanem az önuralom, a mérséklet és a mások jogainak tisztelete jellemzi.* Jó demokratáknak elsősorban az államhatalom kezelőinek kell lenniök, akiknek nemcsak szóval, hanem tettekkel is bizonyságot kell tenniök arról, hogy a demokrácia lényegében az emberiesség politikája. Nincs abban semmi túlzás, hogy *keresztény erények nélkül, a személyiség mélységes tisztelete, a felebaráti szeretet, igazságosság, a közjó iránti áldozatkészség, a szabadság és egyenlőség lelkes szeretete nélkül senki sem lehet jó demokrata.* Ezután arról beszélt Barankovics dr., hogy szükségesnek tartjuk *a parlament foglalkoztatását* és a *rendeleti kormányzásnak arra a legszükebb időre és legszűkebb területre való kormányzását, amelyet a közjó parancsoló szükségessége határol körül.* A magyar demokráciának a *szabad község* intézményességén kell alapulnia. Erre kell első emeletként felépíteni *a népvármegyét.* A kormány nem zárkózhat el annak a nyilvánvaló népakaratnak teljesítése elől, hogy a községi és megyei választásokat végre kírja. Szükségesnek tartjuk, olyan köztisztviselői szolgálati szabályzat törvényhozási megalkotását, mely *a köztisztviselőt minden illetéktelen befolyással szemben függetleníti, sőt megvédi s a köztisztviselőnek minden hátrány nélkül lehetővé teszi, hogy csakis a törvény és lelkiismerete szavára hallgatva tölthesse be hivatását.* Ezzel függ össze a köztisztviselők méltányos fizetésrendezése. A Néppárt elengedhetetlenül szükségesnek tartja egy olyan törvény megalkotását, amely kimondja, hogy a közjó által indokolt és jogszabályilag megállapított eseteket kivéve, *senkit se lehessen szabadságjogaitól megfosztani, vagy szabadságjogainak egyenlő elvezetében korlátozni törvényes vád és ítélőbíróság előtti, késedelem nélküli védekezés lehetősége nélkül.* Időszerű követelményt látunk abban is, hogy *törvényes intézkedés történjék a családi otthon és a magánlakás sérthetetlenségéről.*

Világnézeti párt lévén programunkban lényeges súly esik a történeti Egyházak és az állam viszonyára. Ma kiválít az a követelménnyel időszerűséget a vallásszabadság tartalmából, hogy *a keresztény vallások számára a közszabadságok, a társadalmi, a kulturális és a gazdasági szervezkedés, az oktatás és a nevelés szabadsága is biztosíttassék.* Nyomatékos kívánságunk az is, hogy *Magyarország a római Szentszékkel állítsa helyre a diplomáciai kapcsolatot.* Semmiféle olyan kezdeményezéshez nem járulhatnánk hozzá, amely az Egyházak közművelődési szerepének körét szűkíteni akarná. *Az Egyházak iskolajogának csorbíthatatlanságán és a hitoktatási jog tiszteletben tartásán örökdni fogunk.* Az állami jellegű népfőiskolákkal és népi kollégiumokkal azonos anyagi feltételek mellett, katolikus és protestáns népfőiskolák és népi kollégiumok létesítésének lehetőségét is biztosítani kell, hogy valamennyi népfőiskola és népi kollégium ifjúságának vallásos igényei is kielégítést találjanak. *Az állam keressen és találjon módot az Egyházak kártalanítására,* hogy az Egyházak népi intézményei olyan anyagi erőforrás birtokába jussanak, amely létüket és függetlenségüket biztosítsa. Ezzel kapcsolatban nyomatékosan kiemeljük, hogy *a legtávolabbról sem fordul meg fejünkben, hogy az újbirtokosok magántulajdonába adott földhöz hozzányúljunk. Ellenkezőleg az a kívánságunk, hogy a kiosztott földet azonnal telekkönyvezzék az újbirtokosok nevére s az újbirtokosok kimozdíthatatlanul földjük magántulajdonában maradjanak.* A kormánnyal szemben azt a követelményt támasztjuk, hogy vagy *újra engedélyezze a feloszlatott katolikus és protestáns egyesületeket, vagy új egyesületek alakításához járuljon hozzá,* a feloszlatott egyesületek vagyonát ezeknek adja át és addig is, míg ezt megteheti, a feloszlatott egyesületek vagyonának gondozását bízza az egyházakra.

Evangéliumi szocializmust!

A helyes gazdasági politikának nemcsak gazdasági, hanem *erkölcsi* tényezői is vannak. *Egy nép olcsón és jól csak erkölcsösen élhet.* A világgazdaság most kialakuló rendjében *Magyarország gazdasági életformája ne az erkölcsi szempontból is elvetendő szabadversenyes monopol-kapitalizmus legyen, hanem az evangélium szellemében tökéletesített szocializmus.* A szövetkezeti kérdésről beszélve, megállapította Barankovics István dr., hogy *hívei vagyunk a szövetkezeti gondolatnak, de ugyanúgy akarjuk a független és önálló kisipari és kiskereskedői existenciák megerősödését.* A szövetkezetek nem kaphatnak olyan előjogokat, amelyek által a kisiparnak és a kiskereskedelemnek tisztességtelen versenytársaivá válhatnak. *Az evangéliumi szociálizmus jelszava nem az, hogy magántulajdona ne legyen senkinek, hanem ellenkezőleg az, hogy az emberi személyiség függetlenségéhez szükséges magántulajdon megszerzésének lehetősége mindenkinek megadassék. Az evangéliumi szocializmus olyan viszonyokat akar teremteni, hogy az önálló és független kisexistenciák száma szaporodjék, a meglévők pedig ne proletarizálódjanak, hanem vagyoni függetlenségükben is megerősödjenek.* Ezért programunk lényeges pontja, hogy *a mezőgazdasági kisbirtok a kisipari és kiskereskedői munkaeszközök és berendezések, továbbá a családi ház elárverezhetetlenek legyenek és mindenfajta örökösödési adó alól mentesítessenek.* Minél előbb meg kell teremteni a gazdasági demokrácia jogrendszerét, *Magyarország társadalmi alkotmányát* és ebbe kell beleágyazni a szakszervezetek jogállását is. Különös nyomatékkal kell kiemelnünk azt a követelésünket, hogy *a mezőgazdasági érdekképviseletek minél hamarabb megalakíttassanak,* mégpedig a szabadság és a többi szakszervezetekkel való teljes egyenjogúság alapján. A kötelező általános népbiztosítás keretében *meg kell oldanunk a betegség, a rokkantság, a munkanélküliség és az öregség esetére szóló biztonságot. A nyugdíjkérdés méltányos rendezése erkölcsi kötelessége a demokráciának. Ide tartozik a hadirokkantak és hadigondozottak jogos igényeinek orvoslása is.* A munka védelme területén a legsürgősebb feladat *Magyarország munkajogi törvényének törvényhozási megvalósítása és gyakorlati végrehajttása.* Fontos követelmény *a tanárok és tanítók fizetésének és előléptetésének a többi köztisztviselőkével való egyenlősítése.*

Befejezésül arról beszélt Barankovics István dr., hogy minden politikai program, minden kormányforma és minden szociális és demokratikus rendszer pontosan annyit ér, amennyire a szabad emberi szemlévek földi tökéletesedését elő tudja mozdítani. Számunkra a közélet a felebaráti szeretet gyakorlásának tágabb területe. Szeretethől az ember és a magyar nép iránt fogunk programmunk megvalósítására törekedni. Sem fenyegetés, sem pénz, sem népszerűség, sem egyéb csábítás nem fog e programtól eltávolítani bennünket. Azt nem ígérhetjük, hogy paradicsommá varázsoljuk a megsebzett magyar föld színét, sőt tudjuk, hogy sokáig fogjuk még járni a gond és a baj fáradságosabb útját, de bizonyos, hogy minden lépésünkkel hazafelé tartunk, ha az egész magyar nép visszatalál ahhoz a fundamentumhoz, amelyet az első szent király vetett országunknak: a keresztény államesszméhez.

Komlós Géza és Pécsi József beszéde

A hatalmas beszéd elhangzása után elemi erővel zúgott fel a lelkesedés. Ebben a hangulatban lépett a mikrofon elé a gyűlés soronkövetkező szónoka, *Komlós Géza* volt kisgazdapárti országgyűlési képviselő, a Néppárt egyik soproni jelöltje. A tömeg ekkor szem mozdult meg a téren s egyemberként, odaadó figyelemmel hallgatta végig Komlós Géza fejtegetéseit, melyben mindenekelőtt a koalíció megromlásának okaira és a baloldali blok erőszakoskodására mutatott rá, kirívó példákkal bizonyítva az együttműködés nehézségeit. Hangsúlyozta, hogy nemcsak a materiális, de az erkölcsi szükségleteket is biztosítani kell s csak politikai és gazdasági függetlenségünk egysége teremthet igazi szabadságot az országban.

Komlós Géza után *Pécsi* József volt kisgazdapárti parasztképviselő szólalt a nagygyűlés közönségéhez. Mély benyomást, őszinte helyeslést keltettek szavai, amikor arról beszélt, hogy nem lett hűtlen ahhoz az eszméhez, melynek két évvel ezelőtt szolgálatába szegődött, amikor a Kisgazdapárt listáján a magyar parasztság bizalmából az országgyűlés házába került. Az eszme, amit pártja akkor hirdetett, a cél melynek szolgálatát vállalták időközben elsikkadt, elkallódott, de ő ma is ennek az eszmének kíván a harcosa és szószólója lenni s ezért indul a Demokrata Néppárt listáján a választásba. Nem akarunk okvetetlenkedő elleurzék lenni, de ha kell, ha szükség lesz reá a lelkiszabadság biztosításáért mozgósítani fogjuk az ország népét — mondotta. A lelki impérium határánál álljon meg az állam és tisztelje azt minden tekintetben. Szólt a háromféles tervről, melyben minden szép és jó benne foglaltatik, de figyelmeztetett arra, hogy a terv sikere érdekében *„a jó Istennel is kontraktust kell kötni"*, mert végső fokon minden emberi munkára. Ő adja áldását. Hangsúlyozta, hogy a törvény védelme általános legyen, beszélt az igazgadagokról, az árdrágítókról, majd azzal fejezte be nagyhatású beszédét, hogy egyetlen megsüvegelt úr: a jog —, egyetlen üldözött: az erőszak legyen ebben az országban.

Pécsi József beszéde után ismét *Mészáros* Ödön lépett a mikrofon elé. Rámutatott arra, hogy minden állampolgárnak önmagával szemben is elsőrangú kötelessége éberen őrködni afölött, nehogy szavazati jogát törvényellenesen, igazságtalanul megvonják tőle, mert *elkövetkezhet az idő, amikor majd aszerint fogják osztályozni az állampolgárokat, hogy van-e, vagy nincs szavazati joguk.* Befejező szavai meleg fénnyel, megható lírával bontottak szárnyat a Széchenyi-tér évszázados falai között. A nagygyűlés közönsége elénekelte a Himnuszt s az elhangzott beszédek hatása alatt csak lassan, mély benyomásokkal eltelve, s azzal a meggyőződéssel oszlott szét, hogy nem maradt bizonytalanságban, ha elkövetkezik az ideje, hogy állampolgári kötelességének a lelkiismeret parancsa szerint eleget tegyen.

A Néppárt zászlót bontott Győrött, s a keresztény és nemzeti szellem jegyében, a magyar nép helyeslő akaratával találkozott.

GEORGES BIDAULT a francia válság külpolitikusa

A szocialista vezetés alatt álló koalíciós francia kormányban a külpolitika a katolikus néppártnak az u. n. Köztársasági Népi Mozgalomnak, az MRP-nek Mouvement Republicain Populaire) kezében van. A katolikus néppárt Franciaország második legnagyobb pártja, igen kis különbséggel következik rögtön a kommunisták után. Franciaország jelenlegi külpolitikájának alakulása a katolikus néppárti Georges Bidault nevével forrt össze, annyira, hogy a legutóbbi választások előtt, sőt azóta is neve nemcsak a saját pártjának, de a kommunista pártnak is egyik jelszavába belekerült. „Thorez, Bidault nélkül" — mondották a kommunisták. „Bidault, Thorez nélkül" — hangsúlyozták a néppártiak.

Pedig nem tartozik a nagy vezető személyiségek közé. Ez perszenem hiba, hiszen a külpolitikában kisebb a jelentősége az ú. n. „erős" egyéniségnek, mint a politikának olyan területén, ahol alkalom van közvetlen hatást gyakorolni tömegekre. A külügyminiszter és általában a diplomata néhány kevés kiválasztott személyiséggel érintkezik, akiknek foglalkozása megkívánja a széles, a világot mozgató kérdésekben való tájékozottságot, s akiknek cselekvési szabadsága midamellett jobban meg van kötve kormányának utasításaitól, mint más politikusoké.

Bidault magas műveltségével és civilizáltságával kitűnően képviseli nemzetét s a világ legtekintélyesebb diplomatái közé számít, annak ellenére, hogy a helyzetét a külföldet szemben rendkívül megnehezíti a francia belpolitikai helyzet, az az ugrásra kész állapot, ahogyan a kommunista és nem-marxista tábor farkasszemet néz egymással. A katolikus néppárti Bidault kitűnő személyi kapcsolatot tudott létesíteni a munkáspárti Bevin ingol külügyminiszterrel s köztudomásúan egyik társszerzője volt a Marshall-tervnek is.

Bidault állása, bár személye és politikája a legheves ebb ellenézést váltja ki a francia kommunista pártban, a kormányválságokon keresztül is szilárdnak bizonyult s a jelenlegi francia külpolitikát bízvást lehet az ő személyes művének tekinteni. A francia külpolitika mai határozott irányát az év elején kezdte felvenni, amikor Léon Blum, akkori francia miniszterelnök elhatározta, hogy Angliával szövetségi és katonai segélynyújtási egyezményt köt.

Tudvalevően előzőleg Franciaországnak már volt szövetségi szerződése a Szovjetunióval s hogy ugyanúgy Angliával as szövetségben óhajtott állni, ez magábanvéve még nem lett volna jelentős lépés. A volt szövetségesek, pontosabban az angolszászok és a Szovjetúnió között azonban a viszony akkoriban már annyira meglazult, hogy a francia-angol szerződést beavatott körökben általában úgy tekintették, mint Franciaország elkötelezését a nyugati orientációjú külpolitikához.

Mindez természetesen nem jelenti azt, mintha Bidault nem óhajtotta volna emellett ez általános szellemi orientáció mellett a legjobb kapcsolatokat fenntartani országa és a Szovjetúnió között. Annál is inkább, mert ezt kívánja a hagyományos francia külpolitika, amelyben vezérfonalként húzódik végig az elv: meg kell akadályozni, hogy a szomszéd Németország úgy megerősödhessék, hogy Franciaország létét veszélyeztethesse. Bidault adta ki a jelszót: „Soha többé!"

Soha többé nem szabad megengedni, hogy Németország Európa vezető hatalma lehessen, soha többé nem szabad megengedni, hogy Németország a békét fenyegethesse. Sem Amerikának, sem Angliának Németország újra megerősödése beláthető időn belül nem jelent *közvetlen* veszélyt, Franciaországnak azonban ezt jelenti. Ez a közös érdek a Szovjetúnióval tehát megmaradt, bármennyire nyugati is műveltségi és általában szellemi tájékozódása Franciaországnak. Emlékezetes — s ebből a közös érdekből lkövetkezik részben —, hogy a négy nagyhatalomnak moszkvai konferenciáján *Sztálin* először *Bidault*-t fogadta, s csak azután került sor angol és amerikai kollégáira.

Bidault-nak ez a külpolitikai magatartása a legutóbbi időkig nem is ütközött különösebb akadályokba. Az ország egyre tarthatatlanabbá váló gazdasági helyzete, párhuzamosan az angolszász országok, elsősorban pédig Amerika és a Szovjetúnió közötti fokozott elhidegüléssel azonban *egyre jobban beleirányította Franciaországot az ú. n. nyugati blokkba, amely a Marshall-terv felvetődése óta öltött kézzelfogható formát.*

Bidault-nak nyugati blokkpolitikáját a francia szélső baloldal természetesen a legheves ebben ellenzi. Ennek megfelelően *Bidault* személyiségét és külpolitikáját is kétféleképen értékelik Franciaországban. *A francia kormány általános politikáját elsősorban rajta keresztül támadják baloldaról*, mert hiszen kétségtelen, ebben a baloldalnak igaza van, hogy a nyugati blokkba való belekapcsolódás — és Franciaországnak a csoportosuláoban méghozzá vezető szerepe van — természetszerűen visszahat a belpolitikai alakulásra is. Viszont az is kétségtelen — erre hivatkozik a katolikus néppárt —, hogy *éppen Bidault politikája húzta ki a talajt de Gaulle körül csoportosuló, diktatúrára hajlamos szélsőjobb alól.*

Demokratikusabb hadigondozási törvényt!

Ma is az 1933-as fasiszta törvény van érvényben

Tíz hadigondozott aláírással kaptuk az alábbi levelet:

Az elmúlt évtizedek fél és egész fasiszta kormányzatai mostohagyermekként kezelték a hadigondozottakat. Nem véletlen, hogy éppen a német nemzeti szociálizmus uralomra jutásakor — mely szomorú tény már magában hordozta egy elkövetkezendő világháború csíráját —, tehát 1933-ban hozták telő alá a magyar hadigondozási törvényt, az 1933. évi VII. t.-c.-t, melyet joggal lehet *a világ legantiszociálisabb hadigondozási törvényének* nevezi. És bármennyire különösen hangzik, ez az antiszociális szellemtől átitatott, reakciós-ízű törvény szabályozza ma is, a felszabadulás utáni harmadik esztendőben a hadigondozottak sorsát, számos további jogfosztással súlyosbítva. Ez a magyarázata annak szégyenteljes jelenségnek, hogy teljesen munka és keresetképtelen hadirokkantak az utcasarkokra kényszerülnek koldulni, ha nem akarnak éhenpusztuini, ez a magyarázata, hogy dolgozni akaró hadigondozottak munka nélkül kénytelenek lézengeni.

Fedezet nélküli igéretek

Számos igéret hangzott el az elmúlt napokban a hadigondozottak tábora felé, de ezeknek az igéreteknek komolyságát nagymértékben csökkenti az a hiányosságuk, hogy az igérgetők megfeledkeztek arról a két allappillérről, amelyekre az igéretek megvalósítását építeni lehet: Az egyik: *teljesen új, szociálisabb tartalommal telített, demokratikus szellemű hadigondozási törvény hozatala*, a másik: *a megfelelő anyagi fedezet megteremtése.*

Ismerjük és elismerjük a magyar hadigondozási probléma emberséges megoldásának legfőbb akadályaként immáron az unalomig agyonemlegetett kifogását, hogy szegény az ország. Igaz, szegény az ország, de *olyan szegény négysem lehet, hogy éhhalálra itélhesse önhibájukon kívül munkaképtelenné vált vagy ellátójukat vesztett polgárait.* Éppen ezért örülünk, hogy a Néppárt legsürgősebben megoldandó programmjába iktatta a magyar hadigondozási probléma végleges és a magyar demokráciához méltó megoldását, hogy emberséges sorsot biztosítson kivétel nélkül minden hadigondozottnak. Minden rendelkezésünkre álló erővel és eszközzel küzdeni fogunk az új, szociálisabb, demokratikusabb hadigondozási kérdés rendezéséhez szükséges anyagi fedezet megteremtéséért.

Nem árulunk zsákban macskát és nyíltan leszegezzük, hogy milyennek kívánjuk az új törvényt:

Tíz elengedhetetlen követelmény

1. A járadékok összegének végleges megállapítását, kivétel nélkül valamennyi hadigondozott részére.
2. A százalékolások körüli viszszásságok kiküszöbölése és az egyes járadékosztályok között mutatkozó aránytalanságok megszüntetése.
3. A hadigondozottak kötelező alkalmaztatása.
4. A hadigondozottak kórházi kezelésének és gyógyszerrel való ellátásának biztosítása.
5. A csonkultaknak művégtaggal való ellátása.
6. A nagyobb testi fogyatkozást szenvedett és így mozgásukban erősen korlátozott hadirokkantaknak úgy a villamoson, mint az autobuszon teljesen ingyenes utazás biztosítása.
7. A vasutakon a 100%-os hadirokkantak részére díjtalan, a 75%-os hadirokkantaknak 75%-os, az 50-os hadirokkantaknak, a hadiözvegyeknek és hadiárváknak pedig 50%-os utazási kedvezmény biztosítása.
8. A hasznothajtó jogosítványok kiadásánál elsőbbségi jog a hadigondozottaknak.
9. A nagyobb testi fogyatkozást szenvedett hadirokkantak részére jelentős adókedvezmények megadása.
10. Kedvezmények biztosítása a földhözjuttatásoknál.

... és a megvalósítás módja

Íme, az általunk követelt hadigondozási törvény tíz főbb pontja. Légüres térben mozognánk, ha a feuntvázolt, kétségtelenül jelentős anyagi áldozatokat kívánó törvény végrehajtásához nem jelölnénk meg a pénzügyi fedezet megteremtésének lehetőségeit is. Az egyik lehetőség: *céladó bevezetése.* Nem vitás, hogy a hadigondozási céladó bevezetése újabb megterhelést jelentene a dolgozó társadalom számára, de az sem lehet vitás, hogy ez lenne az az adó, amelyet szívesen vállalna minden olyan szerencsés fölfli halandó, akinek testi épségének, egészségének, családfenntartójának birtokában sikerült megúsznia az elmúlt három évtized két nagy világkatasztrófáját. De adva van egy második lehetőség is, amelyik a társadalom további megterhelése nélkül lehetővé teszi a hadigondozási probléma azonnali megoldását: *az országban jelenleg működő, körülbelül hétszáz, mozinak állami kezelésbe való vétele és jövedelmének a hadigondozás céljaira való fordítása.*

Tíz hadigondozott

A Demokrata Néppárt képviselőjelöltjeinek névsora

A Demokrata Néppárt tizennégy választókerületben nyujtotta be képviselőjelölési listáját. Az országos lajstromot dr. *Bálint Sándor* egyetemi tanár, v. nemzetgyűlési képviselő vezeti. A listák első helyezettjei a következők:

Győr - Moson - Sopron vármegyei választókerület:

Dr. Barankovics István, Komlós Géza tanító, *Pécsi József* kisgazda, *Mézes Miklós* kisgazda, *Czíráki László* kisgazda, *Mészáros Ödön* tanár, *Domonkos János* kisgazda.

Zala vármegyei választókerület:

Kovács Ferenc gazdálkodó, *Pörneci József* gazdálkodó, *Berkes János* iskolaigazgató, dr. *Pócza Lajos* városi tanáesnok.

Borsod - Gömör - Zemplén - Abaúj vármegyei választókerület:

Bartha Béla rk. plébános, *Rónay György* író, *Bodnár János* tanító, *Csépe Jenő* polg. isk. igazgató, *Sáfrán István* v. népművelési titkár.

Békési választókerület:

Pusztay Sándor iparos, *Bálint Sándor* tanár, *Szala András* gazdálkodó.

Szaboles-Szatmár-Bereg vármegyei választókerület:

Dr. Barankovics István, Papp Béla népfőisk. igazgató, *dr. Rózsavölgyi László* ügyvéd, *Zomborszky János* kisgazda, *Tuba István* földmíves.

Csongrád - Csanád vármegyei választókerület:

Dr. Bálint Sándor egyetemi tanár, *Lőrincz Lajos* gazdálkodó, *Bodor György* gazdálkodó, *Szeles Ambrus* kárpitosmester, *Milasin Péter* polg. isk. igazgató.

Somogy vármegyei választókerület:

Babóthy Ferenc kertgazda, *Pete Ferenc* m. tisztviselő, *Kolbert János* gazdálkodó, *Balogh András* földmíves.

Vas vármegyei választókerület:

Dr. Eckhardt Sándor egyetemi tanár, *Belső Gyula* gazdálkodó, dr. *Tóth László* ügyvéd, *Vörös Lajos* gazdálkodó.

Pest- Pilis- Solt- Kiskun és Bács-Bodrog vármegyei választó kerület:

Dr. *Barakovics István, Ugrin József* m. tisztviselő, *P. Károlyi Bernát* Ferences-szerzetes, *Bús Imre* kisbírtokos.

Baranya-Tolna vármegyei választókerület:

Perr Viktor rk. plébános, dr. *Eszterhás György* min. titkár, *Puszpán Vendel* gazdálkodó, *dr. Matkeovits Ferenc* járásbíró, *Barkóczy József* kisgazda.

Veszprém vármegyei választókerület:

Dr. Farkas György v. képviselő, *Bátor Imre* gazdálkodó, dr. *Nagy László* ny. polgármester, *Bázsó Sándor* kereskedő, *Meiczinger Mihály* gazdálkodó.

Heves-Nógrád-Hont vármegyei választókerület:

Dr. *Mihelics Vid* a Katolikus Jogakadémia tanára, *Nagy Lajos* gazdálkodó, *Kováts László* gazdálkodó, *Hajdu Kálmán* földmíves.

A nagybudapesti listán szerepelnek: dr. *Barankovics István*, dr. *Eckhardt Sándor*, dr. *Varga László* ügyvéd, *Rónay György* író, dr. *Eszterhás György, Mihelics Vid*, dr. *Keresztes Sándor*, dr. *Székely Imre Kálmán, Szabados Pál, Szabó Mihály* stb.

Hajdú-Bihar vármegyei választó-

Dr. *Barankovics István*, dr. *Eckhardt Sándor*, dr. *Varga László, Zoltán Pál* stb.

Névtelen Másodpercek

POLITIKA

A kisfiú az apjával ül a kettes autóbuszon; az előttem lévő páholyban. Hallom az obligát, de bájos gyermekkérdéseket:

— Apuka, ez mi?

— Ez alagút, kisfiam.

— Apuka, miért alagút?

Így megy egészen a Kossuth-térig. Milyen gyermek, gondolom közben örömmel. A téren megáll a Kocsi.

— Apukám, ez mi? — kérdezi kifelé mutatva.

— Ez szobor, kisfiam.

— Kinek a szobra?

— A Rákóczi bácsié.

Rövid szünet. Aztán:

— Apuka, a Rákóczi bácsi milyen párti?

Milyen felnőtt, gondolom szomorúan...

KÉT EMBER

A templom előtt. Két nénit beszélget. „Még sose láttam itt magát, szomszédasszony." „Igen, én csak akkor jövök a templomba, ha nagy bajban vagyok. Akkor igérek valamit Szent Antalnak."

Véletlenül ismerem őket. Az egyik Isten — félő. A másik Isten — gyáva...

HIRDETÉS

„Költözködik vagy kivándorol?" — kezdik a nagybetűk. Igen, szivet cserél és hazát cserél, csak a nachtkasztlit viszi magával.

REMÉNYTELEN

A Margit-körút mellékutcája. Két „srác" játszik „fej vagy írás"-t 50 fillérbe. Egy kistölcsér fagyolt a tét. Játszanak és időnként csúnyán hajbakapnak.

— Miért nem felcsittek meg inkább? — kérdem.

— Ahhoz kevés! — felelik. Ez az ére komoly. Vita helyett kiegészítem „pagyonukat" egy forintra, hadd jusson mindkettőnek. Alig lépek odébb, újra hallom: Fej vagy írás... Most már bizonyára a nagy tőlcsérért pitszanak. Dupla vagy semmi... Reménytelen...

IGAZSÁG

A vádlott az alibit keresi. Az ügyész a bűnt. A védő az enyhítő körülményeket. A bíró a jogot. Csak éppen az igazságot nem keresi senki.

Korondi András

Szent István-napi számunk tartalmából:

Barankovics István vezércikke

dr. Eckhardt Sándor: A párisi érsek pásztorlevele

Egy pap naplója, aki munkás volt

Riportok, irodalmi, művészeti cikkek stb.

Keresztény demokrácia

*

Barankovics István győri programbeszédének teljes szövege, 32 oldal, ára 1 forint. Megrendelhető a Demokrata Néppárt központjában IX., Üllői-út 19, telefon 188-387.

Botrányok és botránkozók

Irta: dr. Mihelics Vid,
a Magyar Katoliku Jogakadémia ny. r. tanára

Nem vehetünk kézbe hazai vagy külföldi újságot, hogy ne olvasnánk bennük égbekiáltó bűncselekményekről, vagy panamákról, vérforraló erőszakosságokról és visszaélésekről. Valljuk be őszintén, maholnap ott tartunk, hogy *semmin sem csodálkozunk.* Legfeljebb csendben, leszegett fejjel botránkozunk.

Néhány héttel ezelőtt Franciaországban a párisi egyetem rektorát menesztették a francia közoktatásnak ebből a legdíszesebb és legszélesebb hatáskörű állásából. Úgy hiszem, le is tartóztatták azóta. Kiderült róla, a különben nagytekintélyű tudósról, hogy abból fedezte tőzsdei veszteségeit, hogy évről-évre jó pénzért elárulta egy felhajtó szervezetnek az érettségi tételeket. (Franciaországban ugyanis a mi érettségiknek megfelelő középiskolai záróvizsgát az egyetemeken kell letenni.) S történt ez abban az országban, amelynek hivatalos tényezői a mult században büszkén hirdették, hogy minden. új iskola megnyitása ugyanannyi börtön bezárását hozza magával. Mert — ügymond — ahol iskola működik, fölöslegessé válik a börtön.

Igen — tehetjük hozzá e legújabb, világrázóló botrány nyomán — de *csak akkor, ha az iskola teljesen, százszázalékosan eleget tesz fönséges hivatásának.* Ha nemcsak tudást ad, de jellemet is képez. Mert lám: mit ér az *ismeret — lelkiismeret nélkül?*

Franciaországban, mint tudjuk, a mult század derekán világnézeti „semlegesség" címén elszakították a tanítást a keresztény hittől. Ahogy programba adták: függetlenítették az erkölcsöt a vallástól. Az állami iskolákban törölték a hitoktatást s helyébe új tantárgyként beiktatták a „laikus erkölcstant". S ugyan mi az a „laikus erkölcs", mi az az Isten nélkül való erkölcs? Nyilván nem más, mint *merőben emberi megegyezések rendszerbe foglalása.* Emberek — politikusok és tudósok — *a saját nevükben* cselekvési szabályokat írnak elő a többi ember számára! De vajjon ki fogja elhinni, hogy ő lelkiismeretben is köteles ezekhez alkalmazkodni? Semmi kétség, alá lehet vetni ügyes domításnak a gyermeket az iskolában, a felnőttet párt- és szakszervezetben, vagy a többi nagyon is szükséges és üdvös intézményben, be lehet vésni az agyakba a jog és kötelesség fogalmait, lehet tanítani és fel lehet mondani azokat, de azután, amikor cselekvésre kerül a sor, hányan törődnek is valójában e tisztán emberi parancsokkal?

Ez a magyarázata annak, hogy sokszor a legjobb szándékú kormányok is hasztalanul birkóznak azzal a *tehetetlenségi érzéssel,* amely minden újjáépítés és gyógyítás nélkülözhetetlen kellékének, a társadalmi erkölcsnek hiányából való gyengeségéből támad. Annál fájóbb és megdöbbentőbb azután, ha miniszterek, pártok és politikai irányzatok nyíltan vagy burkoltan *harcot hirdetnek a hitvallásos iskolák és a vallási alapú szervezetek ellen.* Amikor pl. a francia radikalizmus és a német nemzeti szocializmus „nagyságai" ellentmondást nem tűrő hangon állították, hogy „az egyházak szabadságához nem nyúlnak hozzá", de csak az állami, a „laikus" iskolát és csak a „közömbösített", valójában pedig nagyon is egyetlen és határozott világnézetet szolgáló társadalmi szervezeteket kívánják meghagyni, mert *csupán ezek* képviselik a „szabadságot" és „felszabadultságot."

Szabadságot mi tekintetben, felszabadultságot mi alól? *Nyilván ama szilárdan megalapozott erkölcs alól, amely az egyedül vitathatatlan tekintélyre, Isten tekintélyére támaszkodik.*

„Kell hogy a népnek vallása legyen" — állapította meg, bár ő maga istentagadásával kérkedett, a híres és hírhedt francia gondolkodó, *Voltaire* is. Mert rájött, hogy lehetetlenség rendet tartani a társadalomban egy legfőbb istení tekintély elismerése nélkül. Az emberek különben *ragadozókká* válnak, akik a közre való tekintet nélkül kíméletlenül igyeknek megszerezni azt, amit a maguk számára hasznosnak vélnek. A jog uralmát az ökölnek, a fondorlatnak, a kijátszásnak, a megtévesztésnek uralma váltja fel. Végül is a társadalom, amelyet *az általa szabadon kiválasztott, arravaló egyéneknek kellene demokratikus módon kormányozniok,* egy-egy politikai párt vagy fegyveres alakulat *bűnszövetkezetének hatalma alá kerül.* Mint ahogy ennek a fasizmus és nácizmus oly borzalmas példáját nyújtotta. Alig nyolcvan éve hangzott el a nagy katolikus államférfiú, *Donoso Cortes* figyelmeztetése: *„Emberek; ha lerázzátok magatokról Krisztus jármát, saját embertársaitok sokkal gonoszabb jármába estek"* — s máris tapasztalhattuk saját nyakunkon e szavak mély igazságát.

Bizony, *ha Isten nem léteznék, fel kellene találni!* S talán nem veszik rossznéven a hittudósok, ha azt mondom, hogy annak számára, aki tud gondolkodni, *ez* az érv nem is a legkisebb súlyú bizonyság Isten létezése mellett. S ha az ország felemelkedése, a rend megszilárdulása, a szociális igazságosság érvényesülése okából vallásos hit kell mindannyiunknak, akkor valóban az egész nemzet elsőrangú érdeke, hogy *minél tömörebb és színvonalasabb* képviseletet kapjon a magyar parlamentben is az a politikai párt, amely mélléktekinteteket nem ismerő határozottsággal a társadalmi élet minden vonalán a keresztény világnézet szolgálására kötelezte magát.

Védd meg szavazati jogodat!

A Magyarország államformájáról szóló 1946. évi I. törvénycikk az állampolgárok természetes és elidegeníthetetlen jogai között sorolja fel *az állam és az önkormányzatok életében való részvétel jogát.* E jogtól a törvény szerint egyetlen állampolgár sem fosztható meg *törvényes eljárás nélkül* és e jogot a magyar állam valamennyi polgárának minden irányú megkülönböztetés nélkül, a demokratikus államrend keretein belül, *egyformán és egyenlő mértékben* biztosítja.

A magyar állam életében való részvételnek a módja az országgyűlési képviselői választásokon való cselekvő részvétel. Mindebből következik először, hogy *a választójog és szavazati jog* minden magyar állampolgárt megillet, akit a törvény, törvényes eljárás útján abból ki nem zár; másodszor, hogy *szavazni nemcsak állampolgári, hanem erkölcsi kötelesség is és e jog megléte felett való őrködés is kötelesség.*

Az országgyűlési képviselőválasztásokon való részvételből kizáró okot az 1945. évi VIII. törvénycikk és az 1947. évi XXII. törvénycikk tüzetesen felsorolja. *Valakit választójogától megfosztani csakis e két törvényben felsorolt okokból lehet!* A kizáró okokat a már szétosztott és kitöltött számlálólapok is tartalmazzák.

Katolikus egyesületi tagság — nem kizáró ok!

A kizáró okok közül a leginkább ságok, *a kizárás ellen beadható felszólamlás* felett pedig a Budapesten minden kerületben, vidéken a városokban és a járások székhelyén alakult *központi összeíró* és választási bizottságok döntenek. Bármiféle más személy, szerv, hatóság stb. s így az összeíró biztosok és házmegbízottak is, legfeljebb csak megjegyzéseket tehetnek a kizáró okok tekintetében, de abban nem dönthetnek.

A kizáró okok közül leginkább alkalmazhatók azok a pontok, amelyek bizonyos, a törvényekben pontosan és név szerint felsorolt egyesületek vezetőtisztség viselőit zárják ki a választójogból. A törzavényhozás ezzel megakadályozni kívánta azt, hogy fasisztamultú egyesületekben vezetőhelyen tevékenykedő személyeknek az ország sorsának irányításában szava legyen. Rá kell mutatnunk azonban nyomatékosan arra, hogy a felsorolt egyesületek között az *EMSZÖ-n* (Egyházközségi Munkás Szakosztályok) kívül *egyetlen egy katolikus egyesület,* (tehát KALOT, Kolping-legényegylet, Emericana, KIOE, Katolikus Diákszövetség stb.) *sem szerepel.* Az ezen egyesületekben való tisztségviseléshez tehát *semmiféle kizáró következmény nem fűződik.* Megtörténhet természetesen az, hogy a törvényben felsorolt egyesületekben sok demokratikus érzésű állampolgár is tagvolt, vagy kisebb tisztségeket viselt. Meg kell ezzel kapcsolatban jegyeznünk azt, hogy csak *a vezetőtisztségek* viselőit sujtja a kizárás, országos nagy egyesületeknél tehát a központi, országos választott vezetőség tagjait. Nincsenek kizárva a kisebb, helyi tisztségek viselői, valamint a választmányok tagjai sem.

Ha valakit az összeíró bizottságok jogtalanul nem vettek fel az ideiglenes választói névjegyzékbe, annak *állampolgári és erkölcsi kötelessége, hogy az ellen felszólaljon.* Felszólamlási határidő augusztus 11. napján kezdődött és *augusztus 18. napján végződik.* E napig kell a felszólamlást *a központi összeíró bizottságokhoz* (községekben a járási székhelyen) benyujtani. Ha olyan személy él felszólamlással, aki számlálólapot bármely okból nem kapott, vagy számlálólapja hibáján kívül nem került az összeíró bizottsághoz, akkor a felszólamlás úgy történik, hogy személyesen vagy megbízott útján számlálólapot igényel a lakóhelye szerinti szavazókör összeíró bizottságától, vagy ha ez nem akar adni, a központi összeíró bizottságtól. A jogszabály értelmében *a számlálólap kiadása semmiféle okból nem tagadható meg.* A pótlólag kapott számlálólapot ki kell tölteni és a házmegbízottal, illetőleg az összeíró biztosal való láttamoztatás után, be kell adni a központi összeíró bizottsághoz.

Ha a felszólamlás olyan személy részéről történik, akinek számlálólapját már elbírálták, akkor a felszólamlást írásban kell benyujtani, azt indokolni kell és mellékelni kell hozzá az esetleges okiratokat. Bizonyos kizáró okok hiányát, amelyeknek felsorolását az összeírási falragaszok tartalmazzák, okirattal kell bizonyítani. *Az egyesületekben való tisztségviselést azonban az összeíró bizottságnak kell bizonyítgatnia!* A felszólamlások beadásáról a központi összeíró bizottságtól *elismervényt* kell kérni. Legjobb, ha a választók felszólamlásukat előszóval is előadják és őket jogosan megillető választójogukat kiharcolják.

A *Demokrata Néppárt* nagybudapesti választási irodája (Budapest, IV., Tolbuchin-körút, volt Vámházkörút 4) felszólamlási ügyekben a *választópolgárok* rendelkezésére áll. Ugyanott beszerezhetők a felszólamlást megkönnyítő beadványminták is. s

Beléptem a „Szegények pártjába"

A pártokat általában arról lehet megismerni, hogy többet mutatnak, mint amennyit érnek. Kivált így választások előtt. Annál furcsább hát a riporternek, hogy *van Budapesten egy párt, melyről senki sem tud, vagy legföljebb néhányan, mely a nyilvánosság legteljesebb kizárásával alakult meg s működik.*

A *Szegények Pártjára* gondolok, aminek jelentkezését visszautasította az Országos Nemzeti Bizottság, azon egyszerű oknál fogva, hogy a pártnak nincs irodája, nincsenek tagjai, vezetőjének lakása ismeretlen. *Inconnu,* — írná a Posta, ha valami lelkes választó a pártkassza számára adományt küldene.

Egy párt, amely elköltözött, miközben megszületett volna.

Még a házmester se tud róla, pedig a házmesterek mindenről tudnak.

— Budai Éva... Budai Éva... — ráncolja homlokát a Pozsonyi-út 36. szám házmestere, ahogy a pártvezetőnő személye felől érdeklődöm, — ilyen nevű személy nem lakik a házban.

— Hát Bardócz László?

— Az se. Ezt a nevet még nem is hallottam.

Gyorsan felhívom az Országos Nemzeti Bizottságot, hogy világosságot derítsek az érthetetlen ügyre. *Egy országos párt végre még se tűnhet úgy el egy kultúrállamban,* hogy legalább a házmesterek ne tudjanak róla...

A Nemzeti Bizottság azt mondja, hogy helyes címen kerestem, a párt jelentkezési lapján ez a cím áll, szépen, világosan gépelt írással. De ha mégis megtalálnám a Szegények Pártját, azonnal jelentsem, mert *az egész ország tükön ül, hogy hova lett az érdemes testület.*

Visszamegyek a házmesterhez.

Konokul lógatja a fejét, nem, nem ismer ilyen pártot s ilyen nevű lakókat.

— És, mondja, *sokan keresik a Szegények Pártját?*

— Valami hivatalos vizsgálatra szálltak ki ide a napokban, meg egy ismeretlen férfi kereste a pártvezetőséget azzal, hogy *fel akar lépni képviselőnek.*

Ez mindenesetre vigasztaló. Az ember igyekszik, hogy alacsonyszámú pártigazolványa legyen.

Ahogy így morfondírozok magamban, egy szelíd és vidámtekintetű, kissé ősz hajú, barna férfi jön oda hozzám a kapuban.

— Miért keresi a pártot? Ki maga?

Kijelentem, hogy *be akarok lépni a pártba,* egyébként újságíró vagyok. Szomorúan rázza meg a fejét s szavaiban mélységes honfibú van, ahogy felvilágosít.

— *Sajnos, uram, a párt feloszlott.* Nem engednek szóhozjutni bennünket.

— Cccc... ez csakugyan borzasztó. Pedig, látja, én a *Hazánktól* jövök egyenesen azzal a szándékkal, hogy feclajánljam szolgálatimat a Pártnak, pontosan átérezve a kötelességeket, mellyel tartozunk a gondolatszabadságnak s a szervezkedési szabadságnak. Úgy értem, hogy szerelnék szószéket adni a pártnak, ahol kibeszélhesse magát. Hide-parkot akarnék építeni, sűrke kis ölombetűkből a legfiatalabb magyar pártnak.

Gyanakodva vizsgál, de azlán nem tud ellenállni a publiciti-nek és a Szent István-park egyik padjára ülve magyarázgatni kezd a pártról.

— Nézze, én Magyar András vagyok, a Párt országos szervező-titkára. A legpontosabban én tudom elmagyarázni magának ezt a dolgot.

— Megálljunk — szakítom félbe — mi az, hogy országos szervező-titkár? Hát a Szegények Pártja nemcsak Budapesten szervezkedik, hanem az egész országban?

— A dolog úgy áll, hogy voltaképpen *még sehol nem szervezkedik.* Úgy gondoltuk, hogy ha a programot nyilvánosságra hozzuk, szervezkedés nélkül is nagy lesz az érdeklődés a párt iránt. Mert kérem, szerte az országban rengeteg szegény ember él, akik mind arra várnak, hogy valaki a hónuk alá nyuljon. Hogy valaki végre kimondja azt, amire az ő hangjuk halk és bátortalan. Mi ezt akartuk kérem. Dehát elnyomnak bennünket, tetszik látni. Szégyene ez, kérem, a demokráciának.

— Az egészen bizonyos. Szóval végeredményben mi lenne az a program, hogy ilyen sikert várnak tőle?

— Nagyobb darab kenyeret minden éhezőnek. Emberi életnívót, megbecsülést mindenkinek. Szabad és tiszta életet, korrupció-mentességet. Röviden ennyi az egész.

Ez valóban forradalmi program. *Egészen eredeti, sosem hallott igék* — gondolom. Eszembe jut az az amerikai fényképfésűrlet, mely egymásra fotografált arcok ezreiből akarta megállapítani az amerikai embertipus, a *man of the street* arcát. S ebből a kísérletből az d erült ki, hogy ilyen tipus nincs. Mert ha volna, abban semmi egyéniség nem látszanék, kifejezéstelen, élettelen és jellemtelen arc volna.

— Nem gondolja, hogy ma minden párt ezt akarja Magyarországon?

— Lehet, kérem, de mindenki másképpen akarja. Mi úgy gondoltuk, hogy ha megnyerjük a választásokat, vagy ha beleszólást kapunk az ország ügyeibe, *egyszerűsíteni fogjuk az egész állami apparátust.* Össze kell ülni, kérem, minthe egy nagy völgelben együtt ülne az egész ország s megtárgyalni gondját-baját mindenkinek. Aztán eszerint cselekedni. Ma az a helyzet, hogy a képviselők teljesen elszakadnak a néptől s külön játékszabályok szerint sakkoznak a parlamentben. Mi úgy akarjuk, hogy a nép szinte naprólnapra újra válassza a képviselőit, megtanácskozva, hogy mit lát jónak, mit akar. Aztán például alapelvünk az,hogy a pártban gazdag ember nem lehetne. Mi a szegények wártja vagyunk. Hogyan lehetne bizalma a szegény embernek az olyan pártok iránt, amelyek a gadagodás útján járnak. *A szegények nevében beszélnek itt különféle pártok s közben tele vannak pénzzel.* Miféle dolog ez?

— Én azt hiszem — ellenkezek a lelkes kis emberrel —, hogy maguk nagyon rossz slogan-nel akarják meghódítani az embereket. Túlsokat hangoztatják a szegénységet. Az emberek nem szeretnek a szegénységről beszélni. Mi lenne, ha átváltoztatnák a párt nevét a *Gazdagok Pártjára?* Azt hiszem, özönlene az ember magukhoz... Olyanféle kortesbeszédekre gondolok, hogy valaki intonálná ezt a szövegét: *„Én naggon gazdag ember vaggok!... Én mától kezdve naggon gazdag ember vaggok!...* és így tovább. Lassan mindenki utána mondaná, Milyen vidám lenne a közélet, ha például hatszázezer ember felvonulna a Nagykörúton táblákkal, zászlókkal a hatszázezer torok örvendezve azon, hogy ő milyen gazdag. Azt hiszem, ezze a politikai coucízmussal nagyon sokra lehetne menni.

Az emberem most már másodszor néz rám gyanakodva. Próbálom megnyugtatni:

— Látja, Hitlerék annak idején nagyon sok eredménnyel használták ezt. *„Én naggon jól vaggok lakva, remek ez a pót-méz!"* — ilyeneket mondtak hajnalban, munkába indulás előtt a polgárok s elkötötte belsőjüket a jóllakottság felemelő érzése. Nem szabad egy pártnak azt szuggerálni, hogy oda csak szegény emberek lehet belépni. *Az emberek általában azért sépnek be egy pártba, hogy gazdagabbak legyenek.*

Aztán halkabbra fogom a szót s néhány hadilitkot próbálok kicsalni belőlük.

— Mondja, mit csinálnak most? Ha a valástáson nem indulhatnak, teljesen abbahagyják a dolgot?

— Még nem tudom. Ez az elnöktől függ.

— Ahá. És az elnök hol lakik? Beszélhetnék vele?

— Én vagyok a sajtófőnöke, kérem, öt nem zavarjuk ilyesmivel.

— Az előbb azt mondta, maga az országos szervező-titkár. Most meg, hogy sajtófőnök...

— Úgy is van. Mind a kettő én vagyok. Egyelőre kevesen vagyunk, sokat kell egy-egy embernek dolgozni.

Lám, milyen fiatal a párt s vezetői máris álláshalmozók.

— Tudja, kérem — veszi halkra a szót —, magának megmondom, de ne írja meg. Úgy gondoltuk mi, hogy nagy segítséget fog nyujtani a belügyminiszteri rendelet, amely a külföldön élő magyarokat is feljogosítja szavazásra.

— Hogyhogy?

— Nézze, rengeteg ember él odakint Németországban, hallatlan szenvedések között. Nem mernek hazajönni ebbe a mostani demokráciába. Mi meghirdettük volna, hogy ha mi győzünk, bátran hazajöhetnek, senki nem bántja őket. Így nagyon sok szavazatot szereztünk volna, kérem...

Brávó. A belügyminiszteri rendeletnek ezt az értelmezését még nem hallottuk. De igen gyelemreméltó és nem mindennapi fantáziáról tanúskodik.

— Kérem, nem lesz ebből az frásból semmi baj, ugye? — aggodalmaskodik búcsúzóul az országos szervező-titkár.

— Nem, testvér, semmi baj nem lesz. Szabad a nevét emlékül?...

Riadtan néz rám, egy világ omlott össze benne.

— Maga detektív?

— Mondtam, hogy újságíró vagyok.

— Az még rosszabb! — azzal szaporán felállt mellőlem s sebes léptekkel igyekszik el valamerre, ki a Duna felé.

Mosolygó Antal

Bábeli nyelvzavar a ma zenéjében

A világnézeti kuszáltság, a háború utáni fogalmi zűrzavar és értékítéleti anarchia világosan jelentkezik a legspontánabb és a legintuitivebb, az érzelmi síkon legőszintébb művészetben, a zenében is. A költő, a művész sohasem hazudhat és egyes korok lelkiválságát legjobban a művészeteken keresztül lehet lemérni. Az első világháború után hatalmas zenei nyelvújítás zajlott le, amely véglegesnek és frontálisan áttörőnek ígérkezett. Ez a romantikus hevületű zenei forradalom a képzőművészeti nyelvújításhoz hasonlóan azonban elszakadt a közösségtől és hamarosan légüres térbe került. Olyan igényekkel lépett fel az átlagos hallgató előtt, amely azt megérteni nem tudta, követni nem merészelt, a zeneművészet még a kisebb mesterek műveiben is úgy jelentkezett, hogy azt az eltávolódás gőgje, az elefántcsonttorony hűvös némasága árnyékolta be.

Az átlagember, a művészetkedvelő polgár megkísérelte felvenni az érintkezést ezzel a zárt világgal. Úgy érezte, hogy hazugságban él, hacsak a mult zenéje szól hozzá, kereste, kérdezte: mi az, amit a ma művészete tud számára mondani?. Ez magától értetődő és természetes vágy, mert csak a multból a mának értelmisége nem élhet, meg kell keresnie titkos rejtekhelyein a váteszeket, a mágusokat is. Az impresszionizmus végkép nem látszott olyannak, mely kollektív indulatokat és összefogó érzelmeket és világképet fejezhet ki. Puha, sejtelmes árny és fényjátéka, túlzott érzékenysége, tovatűnő, gomolygó, ködös érzelemfoszlányai csak egy zárt kört érdekelhettek, a túlzásba vitt individualizmus szektájának dekadens hívőit. A szociális gondolat előretörése is Beethoven egyetemessége felé mutatott: „sei umschlungen Millionen". A weimari expresszionizmus erőteljes, komor és súlyos hangzatai úgy tűntek fel kezdetben, mint az impresszionizmus tagadása, az egységes új zenei világnézet manifesztációja.

Ezzel egyidejűleg a keleteurópai muzsikusok felfedezik az ősi népi muzsikát, annak egészséges humuszába ültetik el gondolataikat és keresik az ősöket. Nem is az alkotókat, hanem az egyetemes formálót, a népet, amely meghatározza saját lelkiségét, körülhatárolja azt és útmutatást ad a jövőre.

Úgy tűnt fel ebben az időben, hogy

Stravinszky az új próféta

Ma már világosan látni, hogy Stravinszky Berliozhoz hasonlóan merész nyelvújító, de nem próféta, mert hiányzik művészetéből az a legmélyebb etikum, amely az egyetemesség igényével lép fel. Bartók gigászi lángelméje hatalmas zavarba hozta a hívőket. Elindult Strauss Richárdból, végigcsinálta az expresszionizmus forradalmát, majd merész lendülettel teremtett saját formátumú klasszicizmust olyan szellemi koncentrációval, hogy ezáltal szinte magát zárta ki a jó értelemben vett népszerűségből, vagyis a közérthetőségből. Megmaradt titoknak, távoli fénynek, hogy az amerikai utolsó évei alatt váratlanul, merész lendülettel, megkeresse újra az élethez való utat, a találkozást a tömegekkel, anélkül azonban, hogy le kelljen mondania etikus magatartásáról. Ez a változás, merész fordulat végképp zavarba hozta az utána törekvő nemzedéket, amely Bartók pályafutásának csak egy-egy szakaszát kísérelte meg továbbfejleszteni. A sok Bartók-utánzó mozaikszerű töredezettségében olyan ellentmondó képet mutat, amely ma a teljes anarchia szomorú látomását tárja elénk. Az érett Kodály szintén elveti az impresszionizmus differenciált harmóniarendszerét, elmerül Palestrina hűvös fenségű, kristálytiszta logikájú világában, a latin újklasszicisták pedig visszamenekülnek az amorf- és lápszerűen veszejtő expresszionizmusból a zenei barokk plasztikus vonalvezetéséhez. A csalóka külső rend és látszólagos fegyelmezettség mögött azonban ez a gyorsfőzőn készült klasszicizmus pakfonhangon szólal meg, üres és tartalmatlan, vértelen és professzoros, afféle pléhklasszicizmus.

A második világháború után

erőteljesen előretörő szociális gondolat nem elégedhet meg természetesen ezekkel az eredményekkel, amelyek csámcsogó gyönyörűséget okozhatnak a bennfentesek, az írástudók részére, de nem adják meg a lélek kenyerét a ma emberének. Bizonyos vonatkozásban tehát megindul egy olyan felülről irányított kultúrpolitika, ami az eltitkolt, de átérzett csőd sebzett lelkiségével elveti az „izmusok" kísérleteit, megkerüli az elmúlt negyven esztendőt s mert a tömegnek sürgősen művészi táplálékot is kell nyújtani, előszedi Csajkovszkijt és a többi utóromantikust, vagyis elköveti az új ballépést: forradalmasítja a levitézlett nyárspolgárt, és aktualizálni igyekszik a már történelemmé vált romantikát.

A mai alkotó sértődötten veszi tudomásul, hogy róla és nélküle ítélkeztek, az ítélkezők is érzik, hogy rendelésre nem lehet művészetet teremteni, de nem találják meg az utat a begubózott művészekhez, a naív, de lelkes zenekedvelő pedig végképp tájékozatlanul áll ebben a bábeli zűrzavarban. Tiszteli a multat, de szeretné, ha valaki úgy szólna hozzá, hogy azt ne kelljen átértékelni, hanem az az ő nyelve legyen, a sajátja, minden mai vágyával, érzésével, bánatával és örömével együtt. De csak kiáltásokat hall és nem összefüggő szózatot. Nem érdekli a körmönfont filológiai okoskodás, a szakszerű vita, de annál inkább szeretne minél több olyan élményhez jutni, amelyben magára ismerne.

Mi a kiút

ebből a válságból? Felülről, hivatalos irányítással nem lehet igazságot tenni. Amit a hivatalos kultúrpolitika megtehet, az csupán az, hogy biztosítsa az anyagi függetlenséget a zenei alkotók számára, tegye lehetővé az új művek megjelentetését és megszólaltatását. Ami a lényeges, hogy az alkotók a sok bukdácsolás után hogyan gyógyulnak ki sebeikből és hogyan találják meg egészséges lélekkel újra az utat az egyetemes érthetőséghez, a nagyközönséghez, magához az emberhez, ez már titok, ezt már a benső történetek sűrű fátyla fedi. Ezt a géniuszt dönti el, nyersen és egyszerűen maga a tehetség, amely önmagát formálja és önmaga törvényét teremti meg. Hazugság nélkül, a szeretet és az igazság erejével. De ez már maga a szépség.

Tóth Dénes

A szíriai asszony

Irta: FELIX BRAUN

Este, (mesélte a vándor) a fák peremén
szélin az erdőnek Nő jött. Csodavén.
Jobbja csúcsán fáklya meredt tüzes ivvel
s balja egy korsót vitt, tele vízzel.

Ámulok, szólítom: mondd, mi a dolgod e tájon?
Éjjel akarsz áthágni a sűrűn, a fákon?
S mért a kezedben a víznek e mély korsója
s jobbodon mért lobog ott az a roppant csóva?

Néz, — a tekintete fagy s szeme kéken villan
arca mosolyra virul s nevet ifjan:
„Ezt a vizet a pokol tüzire locsolom ma
S ezt a tüzet belehintem a paradicsomba.

Mert félnek a tűztől, ezért hajolnak a jóra
— de senki se hallgat a jézusi szóra!
Tegyék a jót magáért s nem mert a pokol éget
Emlékezz!", szólt és az erdőbe lépett...

Fordította ifj. Ráth József.

A német könyv válsága

Könyvrabló-szövetkezet működik a megszállt Németországban — Heine és cipőpucoló szakkönyv egy kötetben

A háború befejezése óta Németországban kereken ötezer könyv látott napvilágot — huszonöt millió kötet. Ez a szám első pillanatban magasnak látszik, de ha jobban megfigyeljük a kiadásra kerülő könyveket, azok között úgynevezett szépirodalmi kiadás igen kevés.

A jelenleg legnagyobb — központi — német könyvkiadó vállalat, amely Berlinben székel, kiadta az elmúlt két és félév összefoglaló statisztikai jelentését. E jelentés szerint a kiadásra került könyvek közül kimagaslanak a politikamentes, „kényes" problémákat érintő könyvek, amelyek közül kiragadunk néhányat:

„A költészet könyve", „Mozart utazása Prágába", „Ifjak könyve", „Lányok útmutatója" és még egy csomó hasonlószellemű tájékoztató könyv.

Érdekességük, hogy a *papírhiány miatt egy-egy kötet háromnégy ilyen írásműt tartalmaz, egybefoglalva.* A német kiadók rájöttek arra, hogy a közönséget nem érdeklik az ehhez hasonló témák, tehát egy-egy kiadásra kerülő könyvben elhelyezik az úgynevezett „slág"-ot, amely érdekli a közönséget, de meg kell venni a többi mellékterméket is, ha ehhez akar jutni, mert mindegyikük egybe van kötve. Tehát

ha valaki Heine költészettana iránt érdeklődik, egyúttal megkapja a cipőtisztítók szakkönyvét is.

A szépirodalom nagyon kevés. Legutóbb adták ki, *Hemingway „Egy másik országban"* című könyvét. Napvilágot látott a nálunk is nagy sikert aratott könyv, Theodor *Cleavers* hatalmas dokumentregénye a *„Sztálingrád"*. Példányszámuk meglepően nagy volt és a kiadók nem tudták mire vélni e könyvek iránti érdeklődést. Ezen felbuzdulva egymás után dobták piacra az uniformizálódott németség számára az új és számukra idegentémájú könyveket. Az eredmény meglepő volt. A könyvek a kiadó és a kereskedők között eltűntek.

Bizonyos vállalatok működnek, melyek e demokratikus könyvek felvásárlását szakszerűen kezelik és „megóvják" a német közönséget az ehhez hasonló könyvek lovasásától.

A jámbor német olvasó, aki a hitleri terror után emberibb és finomabb regényekre vágyik, nem juthat hozzá megfelelő olvasmányhoz, *mert azokat elszabotálják.* A könyvkereskedő azzal érvel, hogy a könyv a kiadónál van, a kiadó meg azt állítja, hogy azok leszállítása megtörtént a kereskedőknek. Nagy titok, melynek megfejtését a közönség hiába kutatja, viszont a német hatóságok bölcsen hallgatnak e dolgok felett. *Vajjon hova kerül ez a rengeteg könyv?* Nehéz lenne megállapítani, bizonyára nem az olvasó kezébe, aki pénzt adna érte. Ez a német könyv válsága. *A német könyvnyomdák és nyomdatechnika ismét teljes kapacitással működik, az írók írnak* — új szellemben — és egyes *szervek régi szellemben fogadják a könyveket.* A kiadó nem szabotálhatja el a könyvet, hiszen pénzt fektet bele, különösen a külföldi fordításoknál, kinyomatja, adminisztrációt foglalkoztat, ügynököket tart — *és a könyv mégis eltűnik.* Hatalmas mennyiségű pénz emésztődik így fel és hogy ki támogatja a német nyomdaipar e passzivitásait, senki sem tudja.

A német olvasók hiába keresnek könyveket az üzletekben, nem találnak megfelelőt. Megkapják ugyan *Stroms: „Faust I."* című nagysikerű regényét, de „culág"-ként megkapják hozzá a *„Pincérnő kézikönyve"* és a *„Német gyorsírás szakkönyve"* című terjedelmes írásokat. A német könyvpiac és a könyvkiadás így vajúdik egy még mindig láthatatlan szervezet miatt és

addig nem lehet szó a német nép újjánevelésérõl és megváltoztatásáról, míg ezeket a titkos vállalatokat fel nem számolják.

És lehetővé teszik, hogy a könyv, a nyomdától a kiadón keresztül a kereskedőn át az olvasó kezébe juthasson.

FECSKEFÉSZEK

Irta: IGNACZ ROZSA

Ismerősök talákoztak a Körtér sarkán. Fülig szaladt szájjal rángatták egymás kezét.

— Hogy vagytok, Sándor?

— Köszönöm — felelte Sándor. — Eszünk.

Egy pillantra lehúnytam a szemem. Ezt már ismerem. Akár rájuk se nézzek. Tisztviselő. Elpusztult a lakása. Társbérletben lakik. Nem vesznek ruhát. Még mindig hiányérzetük van testiekben. S lelkiekben is. Minden igényüket alább engedték. De élni akarnak. Tartják magukat. Esznek. Mindent felesznek. (Egy kissé kiábrándultak. De a lelkiismeretük jó. Még nem alkotó tagjai a társadalomnak. A változáshoz még nem edződtek hozzá teljesen). „Úgyis csak az az övék, amit megesznek". De arra aztán jogot formálnak. Igazuk van?

Negyvenöt nyarán feküdtem a földön, fogorvos barátom rendelőjében. Hónapok óta alig ettem. És hónapokon át egyetlen egyszer sem szorongatott a belső kényszer, hogy írni kell! Nem leptek el a gondolatok. Nem hajszolt becsvágy. Csak húztam az igát, cipekedtem. De akkor este húst ettem fogorvoséknál, bort is ittam, egy csésze kávé is akadt és a vacsora asztal körül egyszerre kilenc gyertya égett! És mikor lefeküdtem matracomra, mintha felkurblizott motor lenne az agyam, képek, történetek, gondolatok megformált serege lepett el. Miért is nem írok? Úgy látszik, mégis csak étellel kell táplálni a szellemet...

De nem volt asztalom. Mire lett, még mindig nem volt fal az asztal körül. Saját, különhasználatú fal, rádiózó társbérlő nélkül. Akkor sokat töprengtem és végre választottam. Vagy eszem, vagy lakom. Roppant együgyűen úgy gondoltam, hogy ha van lakás, akkor van hol dolgozni, ha dolgozom, fizetnek, ha van pénzem: eszem. Az eleje sikerült is, hála az Úristennek, aki sokkal jobb, mintsem szegény kis eszünk felérné. 12-én kifizettem a fél lakbért, büszkén gondoltam rá, hogy 22-ig teljes joggal lakom. Egy kicsit szédültem, pedig a teát keserűn szeretem és a kenyeret kár vajjal összemázolni, mikor üresen jobb ízű. Mentem a Körtéren. Találkozom a barátnőmmel. Fülig szaladt a szájunk. Rángattuk egymás kezét.

— Hogy vagytok?

— Köszönöm — feleltem vidáman — lakom!

Nagyra nyitotta a szemét. Ő lakik is, eszik is. Ezt honnan értse? Azt mondta, hogy sovány vagyok.

Elhatároztam, hogy meghízom. A lakást is elhatároztam. Midnenem oda adtam érte. De a hízásért a lakást kellett volna adnom. Minden héten megerősítettem határozatomat és minden héten fogytam egy félkilót. A villamoson nem ismertek meg a barátaim és Krisztina, a szomszédom azt mondta, hogy most jön az idegösszeroppanás.

De tévedett. Valami egészen más jött. Egy asszony keresett fel. Diákkoromban hozzájártam jó ebédeket enni, meg fürdeni. Ő volt V. legszebb és legelegánsabb asszonya. Most, mint egy árva karó, csont és csont, a koplalástól óriásiak a szemei, szúr az arccsontja. A katona fia elesett 44-ben, az ura meg 45 januárjában egy aknaiálálat miatt hagyta itt szegényt. A kérdés szégyenkezett a számban. De azért kinyögtem:

— Hogy vagy?

— Köszönöm, — felelte, — boldog vagyok!

A szájam széle reszketni kezdett.

— Nagyon boldog vagyok, — mondta ő, — mert a fiamnak maradt egy kis gyereke. Nem itt. Messze Erdélyben. De mégis van, akire gondoljak. Van, akinek örüljek. Egy unoka.

Egy szót se panaszolt. Csak az egyetlen jót mondta, tönkre tett élete egyetlen örömét. Azt se, hogy 128 forint nyugdíjból olyan, amilyen. Azt se, hogy lakása se maradt, bútora se. Megöregedett? Gyönge? Rokonoknál húzza meg magát? Se rendes táplálékа, se lakása? Erről nem beszélt. De maradt néhány edénye és azt felajánlotta nekem. Ekkor, róla jutott eszembe, hogy hogyan kell új családokat alapítani. Ekkor kezdtem alaposabban körülnézni és felfedeztem, hogy ugyanazt találtam fel, amit a széttépett családok ezrei. Hogy összeállanak és összehordanak egy otthont, mint egy fecskefészket. Ki ne ismerné ezeket a toldott-foldott családokat? Egy asszony, akinek se férje, se gyermeke nem maradt és nincs keresete, magához vesz egy otthontalan férfirokont. Az hozza haza a pénzt, mint a fecske a gallyat. Se felesége, se szeretője a nő. Nem is különösebb jóbarátok. Csak éppen nem bírják külön-külön, hogy egyenek is, lakjanak is. Én lakom. A barátnőm hozza a lakásomba a vacsorát és a vendégeit. Neki se edénye, se elég bútora. Én kirakom az edényeket az asztalra. Szépen, rendben. Az a szegény, árva asszony adta őket. Egyszer talán összeköltözünk. Szívesen választanám anyámnak. Ha már megengedte a sors, hogy a hiányzó családtagok helyett magunk kereshetünk másokat, talán szerencsésen is választhatunk.

B.-né például egy özvegy ezredesnét fogadott anyósául. Az özvegy mos, főz, takarít. B.-né hivatalba jár. valamivel jobban szeretik egymást, mint az igazi, néhai anyóssal. És veszekednek is anyós-menye módra. Valamivel kevesebbet, mint a néhaival. A fiúkon kapnak össze. Hogy ki dédelgesse jobban? Pista félkarú, hadirokkant. Távoli, de közös rokonuk s hogy nem volt senki közelije, magukhoz fogadták szegényt. Hogy ne legyenek férfi nélkül.

Szegényt? Rosszul szólok, mert igen derűslelkű ember. Jegyszedő egy moziban. A műkezével fogja, a valódival tépi a jegyeket. És a férjet, gyereket vesztett asszonyok „fia", — hadd legyen a lakás és evés mellé egy kis szórakozás is, — elhozza olykor a maga fészeképítő gallyát: egy-egy ingyen mozijegyet.

Miért nem fogy a magyar könyv

elmondja az iró, az olvasó és a könyvkiadó

A hároméves tervnek, amely az ország gazdasági talpraállitását és szociális felemelését célozza, nyilvánvalóan foglalkoznia kell az általános kultúrszinvonal emelésével, márcsak azért is, mert törvény, hogy semmiféle egészséges kiegyenlitődés, pozitiv haladás nincs és nem is lehet olyan korban és olyan légkörben, amelyben a szellemi erők és tényezők tétlenek, vagy éppen hiányzanak.

Mert mindannyian tudjuk, hogy a művelődés legfontosabb eszközével, a könyvvel — kiváltképpen a magyar könyvvel — baj van.

— A magyar könyveket már alig vásárolja néhány ember. Egypár külföldi „világsiker"-nek akad még vásárlója, de a magyar könyv, mintha fertőzne, mindenki óvakodik hozzányulni — állapitja meg egy magyar iró.

A megállapitás döbbenetes és nincs szükség különösebb képzelődésre, se szublimáltabb lelkiismeretre, hogy könnyen levonhassuk a konzekvenciát, amelyet ez a tény a magyar társadalomra s végső fokon a nemzetre nézve jelent. Mintha fertőzne a magyar könyv — mondja az iró. S valóban úgy tetszik, hogy a fertőzés, könyv, iró és olvasó viszonyában valahol és valamilyen formában jelen va

Gazdasági nehézségek — mondja a könyvkiadó

Akiket a magyar könyv sorsa érzékenyen érint és érdekel, a könyvkiadók és könyvkereskedők hajlanak arra, hogy elsősorban is gazdasági eredőkre vezessék vissza a válság okát. Miért fél mindenki a magyar könyvtől? Szerintük azért, mert:

1. A magyar könyv jóval drágább a külföldinél.

2. Az utóbbi időben sok magyarnyelvű könyv jelent meg, de kevés magyar mű.

3. Az a társadalmi réteg, amely különös előszeretettel viseltetett a magyar könyvek iránt, most vásárlóképtelen.

4. Az a tény, hogy sok irói munkát a különböző politikai pártok adnak ki, óvatossá teszi a vásárlót, aki legalább szórakoztató olvasmányaiban független akar maradni mindattól, ami bármilyen módon a napi politikával összefügg.

A könyv üzleteseinek eme utóbbi következtetése figyelemreméltó. Mégpedig azért, mert a mai könyvvásárlók nagyrésze olyan egyénekből áll, akik a különféle politikai pártok keretein belül valamilyen formában a napi politikában aktive vesznek részt. A mai könyvvásárlók: munkások, az új tisztviselő-osztály s a régi középosztály haladószellemű, politizáló tagjai.

Az üzletemberek válságmagyarázata csupán bizonyos mértékig akceptálható. Mert bármennyire is megcsappant az olvasók száma — hozzávetőleges számitás szerint a békeelőttinek 50 százalékára esett vissza ez a szám — s bárhogyan is kicserélődött a könyvvásárlók tábora és a könyvkiadásban bármily mértékben van érdekelve egy-egy politikai párt —, tény, hogy mégis vannak vásárlók s vannak eladásra váró, a napi politikától független irói művek. A magyar könyvektől való tartózkodás oka másban — vagy talán: másban is — keresendő.

Az olvasó ablakot akar a világ felé

Egy olvasót kérdezgetünk. Negyven esztendős, a régi középosztályból származó haladó entellektüel. Nem olvas túlsokat — mondja — és főként nem módszeresen. Szépirodalmat egyáltalában nem. Az asztalán e pillanatban Marx és Marshall tábornok könyve fekszik. Ez érdekli. Egyáltalán csak külföldi könyvek és külföldi mondanivalók érdeklik.

— Nalán meg tudom okolni, miért van ez így — beszél. Elsősorban is azért, mert sokáig, mi, magyar középosztály, egy szellemi korridoron belül éltünk. S ezen a korridoron éppen azok a szellemi erők nem szivároghattak át a maguk teljességében, amelyek történelmünknek mai szakaszát döntően befolyásolják, esetleg determinálják. Úgy érzem, itt az ideje, hogy megismerjük az ismeretlent, tisztán lássunk a dolgokban, — hogy végre elkészíthessük a magunk kis mérlegét, vagy, ha úgy tetszik, kompasszát, amellyel a világ sokrétű és süppedő talaján egyensúlyozni és tájékozódni tudunk. Ehhez pedig a külföldi könyvek segitenek, jobban, mint a magyarok.

— Mindjárt megmondom azt — folytatja, — miért gondolkozom így. Úgy érzem, sohasem volt sorsunk, a nemzet sorsa, szorosabb összefüggésben az új világot alakitó eszmékkel és erőkkel, mint most. Hogy van egy külön magyar probléma, mindentől független? Persze, hogy van. Csak éppen ez a magyar kérdés nem annyira elhatárolt, mint a nagy nemzetek problémái. Tehát: ismerni akarom az erőket a szellemi összetevőket, lelki magtartásokat, amelyektől talán én is függök, s amelyektől az egész nemzet sorsa függ . . . Várjon csak. Nem hiszem, hogy túlmerész lennék, ha azt mondanám: kizárólag ez idegen szellemij és anyagi erők ismeretében láthatom meg azt is, világosan és reálisan, hogy mi a magyar probléma . . .

— Természetesen — folytatja —, kényelmesebb és megbizhatóbb dolog lenne, ha mindazt a konklúziót, amelyet a megismerésből magunkra nézve hasznositva leszűrhetünk, készen, bocsánat a rusztikus megfogalmazásért: tálalva kapnánk a magyar iróktól. Mert mi, egyszerű polgárok és olvasók könnyen a dolgok mellé foghatunk. Kisikolhatunk, felőrlődhetünk, végképp összezavarodhatunk.

— A lélek és a szellem, végre, bizonyosságot akar. Bárhogyan, bármi áron. S talán ebből ered, hogy a mai olvasó szórakozóból tanulóvá lett, nem gyönyörködni, hanem ismerni, okulni akar. Ismerni mindent, hogy meglelje a maga relativ kis biztonságait.

Mi lesz holnap

Egy az új tisztviselő-osztályhoz tartozó fiatalember is a külföldieket kedveli. Upton Sinclairt és Hiltont. Véleménye szerint ezek az irók azok, akik jogosan képviselik és tolmácsolják a kor szellemét. Rendkivül érdekesnek találja Wells „Mi lesz holnap"-ját, Marshal tábornok könyvét s egyáltalán a külföldi háborús tárgyú műveket. Ugyanezt „magyarban" nem kedveli.

— Tudja Isten — vallja — úgy vagyok vele, hogy mivel a háborút s annak magyar vonatkozásait és következményeit önbőrömön éreztem, láttam, szenvedtem — ez a magyar földön lejátszódott szörnyű kaland többé már nem érdekel. De véghetetlenül izgat: miként, milyen testi, szellemi, leki adottságok között élték át a többi nemzetek a maguk földjén a nagy történelmi vihart. Kiváncsi vagyok: a népek életében, külső és belső magatartásában történt-e döntő változás, milyen volt az és miként zajlott le az átalakulás? Érdekelnek a megrendülések, a reflexek, a válságok. És mindenekfelett ismerni szeretném a válságokból, megrenülésekből való kibontakozás folyamatát? Érdekel, hogy milyennek tervezik és milyennek akarják a jövőt? S hogy a Wells-könyv cimét használjam fel, érdekel, hogy mi lesz holnap?

— Természetes, hogy a nagyvilág holnapjában a külön magyar holnap is érdekel. De vajjon, tudnak-e választ adni erre a titokzatos dologra a mi iróink? Iróink értékében korántsem kételkedem. Tudom, hogy talán a mi iróinknál egyetlen nemzet irói se különbek. De az az érzésem, hogy a mi iróink most, pillanatnyilag, megakadtak valahol, valahogy úgy tesznek, mint aki teljesitette hivatását s ezzel az élete már beteljesült. Hirtelen csak a földreformra s a végbement társadalmi átalakulásra gondolok . . . Igen, mintha ezek után megálltak volna. S közben egyre szaporodnak és halmozódnak a törvényszerűen felmerülő problémák százai és ezrei. Egyre több probléma s egyre több megoldatlanság. Valahogyan úgy fest a dolog, mintha egy épületnek csak az alapozó munkálata fejeződött volna be. Ki húzza fel a falat, ki rakja fel a tetőt?

— Kérem — mondja lendülettel — én politizálok. De tudom, hogy a világ válságának megoldása nemcsak a politikusok kezében van. Minden, ami nem anyagszerű, tehát örök: a lélek, az emberiség fejlődésének legdöntőbb irányitója, a tudósok és irók „hatáskörébe" tartozik. Nagy tét egy játszmában, amely végeredményében az emberiség sorsát dönti el.

Szépirodalom helyett: szakirodalom

Egy munkás, aki rendszeresen olvas, így beszél a magyar könyvről:

— Sajnos, ritkán olvashatok magyar könyvet, pedig szeretem már csak a nyelv és a magyar észjárás miatt is. De először is drágák a magyar könyvek. Másodszor olyan kevés az időm, amit olvasással tölthetek, hogy azt kell olvasnom, amire legégetőbb módon szükségem van. Tehát, ismeretterjesztő műveket olvasok. Szociológiát, szakirodalmat s úgynevezett „populáris" tudományos műveket . . . A legutóbbi magyar könyv, amit olvastam, Szabó Dezső „Az elsodort falu"-ja volt. Nagyon megrenditett.

— Vajjon — kérdi — van-e ma is ehhez hasonló mű? Bizonyára igen. Sajnálom, hogy nem juthatok hozzá. Szeretnék már, igazat megvallva, valami szépirodalmi dolgot is. Az üzemi könyvtárban van elég, de túlnyomó részben külföldi művek. Tudja, — folytatja némi töprengés után — jó lenne tudni, végre bizonyosan, hogyan látják ők, az irók, a „próféták" az életet . . .

*

Fény derül-e ezekből a beszélgetésekből arra a titokzatos dologra, hogy miért húzódozik mindenki a magyar könyvtől, mintha „fertőzve" volna. Nem derül ki egészen. Egy társadalom, amely most keresi önmagát, még nem tudja határozottan kifejezni birálatát, vágyait, követelményeit. Mindenesetre két dolgot, vázlatosan bár, megállapithatunk. Az olvasó, aki maga is szenvedő részese a világválságnak, amelybe a háború utáni élet és lélek jutott, az iróktól egyfajta profétizmust, sőt messianizmust követel. Mennyiben jogos ez a követelés és az iróra nézve mik ennek a szerepnek a lehetőségei, feltételei, — ez már más téma s nem a jelen riportba tartozik. De szorosan ide tartozik egy másik, a fentebbi beszélgetésekből leszűrt megállapitás: végtelenül és szomorúan megondolkoztató lenne, ha egy nép kizárólag és mindig csak idegen talajból, idegen szellemiségből venné és táplálná a maga lelki és szellemi szükségleteit.

Vajjon, hogyan segit ezen a hároméves terv.

Udvary Gyöngyvér

Film-horoszkóp

Írta: Papp Antal

A HÁBORÚ harmadik esztendeje óta, mikor az amerikai filmeket kitiltották Magyarországról, állandó beszédtéma volt az itthoni művészeti körökben, hogy Amerikában a háború hat esztendeje alatt olyan mértékű fejlődés állt be a filmművészet terén, amiről mi, pénzhiánnyal küszködő európai filmgyártó nemzetek nem is álmodhatunk. Jöttek híradások speciális, új filmhatárokkról, a filmstilus megváltozásáról, születtek kávéházakban s szerkesztőségi asztaloknál elméletek az új, szuper-filmről, — ami annál könnyebb volt, mert valóságtól elszakadt esztétizálás volt s nem kellett helyt is állnia magáért, a filmgyárban. Papíron sokszor kimutattuk a háborút megelőző fejlődés irányából és tempójából, merrefelé és milyen léptekkel halad majd a hollywoodi filmgyártás és — valljuk be —, voltaképpen ezek a reális, gyártási ellenpróbától elszakadt tervezgetések végeredményben nemes és emelkedett szándékúak voltak, hiszen a szakma szeretetéből, esztétikai törvényeinek szem előtt tartásából fakadtak. Táplálta még ezeket a jámbor szándékú hallucinációkat egy-egy Hollywoodból idecsempészett magánlevél, mely sosem hallott új eredményekről számolt be.

A HATÁROK felnyitása után tehát érthető szomjúsággal fogadta a nagyközönség, különösen pedig a szakmabeliek az újonnan beáramló amerikai filmeket. A várakozást csalódás követte, mint ez köztudomású. Ez a csalódás azonban nem lett egyik napról a másikra nyilvánvaló, csak adagonként vettük be, mint valami rossz hírt, keserű orvosságot. Eleinte a háború melléktermékeként gyártott háborús propagandafilmek érkeztek el hozzánk s ezekben természetesen semminemű új művészi útkeresés nem mutatkozott. A propagandafilm természete, hogy a tömegek által jólismert s legnépszerűbb technikai hatások segítségével az elérendő eredmény felé vezesse a társadalmat. A *célon* van hát a hangsúly s nem a *formán,* mellyel a célra térünk. Egy — esetleg népszerűtlen — politikai eszmevilágot szuggerálni a tömegnek, ugyanakkor pedig érvényt szerezni egy új művészeti hitvallásnak, ez olyan túlterhelés volna, melyet valóban nem lehet a gyöngevállú, fiatal művészettől várni.

KÉSŐBB azonban rendre megérkeztek az újabb produktumok is. Megérkeztek — s ugyanazt a tükröt tárták elénk Hollywoodról, melyet egy évtizeden át, a hangosfilm tökéletesedését követő filmkonjunktúra éveiben már unalomig megismertünk. Ne beszéljünk e helyen világnézeti, társadalmi, vagy gazdasági követelményekről, melyeket a modern s a kollektívitás felé haladó társadalom teljes joggal állíthat fel a filmmel, mint a tömeggel legközvetlenebb kapcsolatban levő művészettel szemben, mert az efféle fejtegetés túl messzire menne s nem bizonyos, hogy meggyőző eredményre vezetne, hiszen az irány-művészetek mellett s ellen egyaránt igen súlyos és komoly érveket hozhat fel a szakember. E helyen inkább a háború hat esztendejétől várt művészeti fejlődést szeretnénk megvizsgálni, helyesebben ennek elmaradását.

AZ UTOLSÓ évtized filmfejlődése nagyban-egészben nem egyéb, mint technikai tökéletesedés, a szónak azonban nem olyan métierbeli, művészi értelmében, amint azt a képzőművészeteknél látjuk egy-egy korszakban, a végtag-rövidülések rajzolási technikájának, az árnyékolásnak a formával párhuzamos, vagy arra merőleges saffozásának kérdésében, hanem a szónak abban a merőben ipari jelentésében, melyet úgy érzékeltethetnénk képzőművészetre transzponálva: a festékgyártás technikájának fejlődése, mindig finomabb és használhatóbb irónok gyártása, színükben nem fakuló új festékanyagok feltalálása, vagy akár egy-egy új, minden megelőzőnél tartósabb és alkalmasabb festővászon fabrikálása. Belátható, hogy az utóbbi eredményeket is fejlődésnek kell neveznünk, de *nem művészeti eredményeknek, hanem ipari előrehaladásnak.*

HOLLYWOOD fejlődése is efféle ipari fejlődés, a művészeti haladás minden nyoma nélkül. Ennek pedig sok oka van, melyekből itt csak néhányat sorolhatunk fel. Oka elsősorban az, hogy a film, mint egészen új művészet, valójában még a technikai kialakulás kamaszkorát éli, azt a korszakot, melyben a külsőséges, technikai hatásoknak egy-egy háziforradalma, mint a hang felfedezése, a szín meghódítása, vagy a plasztikus film megoldása abba az illuzióba ringatja a gyártókat, *hogy ezek az eredmények azonosak a művészi fejlődéssel.* Sokszor elmondottuk már a magyar filmkritika meglehetősen mostoha hasábjain, hogy a hangosfilm, a szín, vagy a plaszticitás felfedezése nem egy esetben primitivizálta a filmet, legföllebb a panoptikum-jelenségek felé vitte előre néhány lépéssel. Erről tehát nincs itt mit beszélni. De igenis fel kell hívni a figyelmet arra, amit éppen az amerikai film új korszaka, a háborús fejlődés korszaka bizonyít a legbeszédesebben: *a film-művészet mostani periódusában a technikai fejlődés stagnálni látszik, öt-hat év óta számottevő újabb ipari módosítás a filmgyártásban nem történt.* Ez a félévtizedes megtorpanás a maga kíméletlen és nyers, józan világosságában teljes nagyságban mutatja be azt a fenyegető ötlettelenséget és igénytelenséget, melyet a film művészeti vonala tanúsít. Holott éppen a technikai fejlődés pillanatnyi megtorpanása jelzi: *a film megérkezett egy viszonylagos technikai csúcspontra, ahol többé nem kamaszos ábrándok után, újabb technikai bravúrok után kell futnia, hanem egy nagykorúvá lett kifejezési forma öncélú, nagyvonalú művészi tervét kell kialakítania magából.* Nem regényekkel versenyre kelni, nem drámákat regisztrálni s nem revüszínpadok krónikásává lenni, vagyis nem a többi művészet formakincsét majmolni, hanem egy sajátszerű művészeti látásmódot, kompoziciós rendet kialakítani: ez a film feladata, melyet egy korábbi, technikailag tökéletlenebb állomáson meg sem próbálhatott.

EZ ÁLLÍTÁS igazsága mellett szomorú bizonyíték, hogy a filmek — itt nagy általánosságban az egész világ filmtermését tekintve s nemcsak szűkebben az amerikai termést —, *nagyobbat fejlődtek 1930-tól 1940-ig, mint ez időtől napjainkig.* A negyvenes évek legelejétől 1947-ig végeredményben semmi számottevő haladást nem könyvelhet el a filmgyártás. Nem azt értve itt, hogy ez idő alatt nagyszabású és művészileg is jelentős alkotásokat nem hozott volna létre, hanem azt, hogy ez utóbbi alkotások végeredményben annak a stílus- és formavilágnak, annak a filmiskolának további variánsai voltak, melyet a harmincas évtized alakított ki.

A FENTI megállapítás pedig — mint általában ezzel az eliparosodott művészettel kapcsolatban minden megállapítás, végeredményben financiális természetű. *A producerek érdekei mindaddig egybe estek a film fejlődéseik érdekeivel, ameddig e fejlődés technikai természetű volt,* merthiszen a technikai, külső fejlődés mindig újabb tömegek meghódítását jelentette. Ez a korszak valóban figyelemreméltó dollármilliókat állított a film technikai fejlesztésének vonalába, olyan gazdag mecénássá válva a filmművészet szolgálatában, amit csak a még nagyobb számú dollármilliót jelentő bevétel magyarázhat meg. *A negyvenes évektől kezdve azonban a pénzügyi érdek s a művészi érdek ellentétbe kerül egymással.* A pénzügyi érdek a jól bevált stílus tovább-kamatoztatását kívánja, a művészi érdek éppen a manírból való kitörést igényli. Ez utóbbi pedig egy átmeneti közönség-csökkenés nélkül nem fog menni, ezt minden filmszakíró beláthatja.

VISZONT, lezárva az e körbe tartozó következtetéseket, utolsónak egy kultúrpolitikai meggondolás merül fel. A tőke mindig érzékenyen s nagy figyelemmel követi a közönségízlés fordulatait. Ha nem tulajdonít most fontosságot a filmművészeti szakértők egyre sürgetőbb követelésének a művészeti átalakulást illetőleg, ez azt jelenti: az amerikai s ezzel nagyegészben az egész világ filmet néző közönsége oly mértékben művészeten aluli közönség, éppen kiterjedtsége miatt, *hogy a fent jelzett formaváltási, művészeti szempontokat jelen pillanatban még nem érzi.*

Hogy a mai kor társadalmi változásai mennyiben fogják befolyásolni ezt a körülményt s mennyiben változtatják meg a filmhez eljáró legnagyobb s legszélesebb közönség művészeti igényeit, ma még nem lehet felmérni. De — tekintve a filmművészetnek valamenyi művészet között legalárendeltebb szerepét az ipari és financiális szempontokkal szemben—, *egyelőre, a társadalmi képlet mai alakulása mellett, további fejlődés filmvonalon nem várható.* Jöhet plasztikus film, jöhetnek mindig színesebb, természetesebb és látványosabb color-filmek, a filmművész a következő évtized során csak játszadozni fog ezekkel az ajándékokkal, művészetének szolgálatába nem fogja állítani.

Egy évtizeden belül ne várjunk jobb filmeket . .

A „Hazánk" legközelebbi száma Szent István-napjára jelenik meg. — Olvasd, terjeszd a Demokrata Néppárt lapját, a „Hazánk"-at!

Háromezerfőnyi közönség

a Néppárt XI. kerületi nagygyűlésén

A Demokrata Néppárt II. kerületi szervezete kedden délután tartotta zászlóbontó gyűlését, a Szent Imre herceg-úti ciszter-gimnázium dísztermében. Már a gyűlés előtt egy órával kezdett özönleni a közönség, hogy helyet kapjon a tágas terem falai között. Kezdés előtt néhány perccel érkezett meg dr. *Barankovics* István a Néppárt főtitkára, *Eckhardt* Sándor egyet. tanár v. nemzetgyűlési képviselő és *Vargha* László törv.-hat. bizottsági tag társaságában. Az érdeklődő közönség ekkora már zsúfolásig megtöltötte a hatalmas termet, úgyhogy a később érkezőknek már csak a folyosón és a széles lépcsőházban jutott hely. A színpadi emelvény drapériáján a Néppárt pajzsalakú, nemzetiszínháromkalászos jelvényei függtek keresztalakban.

Bevezetőként Sándor Dénes hittanár, a XI. ker. Néppárt szervezetének ideiglenes elnöke üdvözölte a megjelenteket.

Igazunk tudatában...

— Ezideig még sohasem foglalkozlam politikával — mondotta többek között — s hogy most politizálok, ezt azért teszem, mert úgy látom, hogy *igazunk tudatában ki kell állnunk a keresztény állam gondolata mellett.* Az evangéliumi tanokat a XX. századi demokratikus követelményeknek megfelelően akarjuk valóra váltani s tanait beleágyazni a társadalmi életbe. Szeretettel várjuk és köszöntjük sorainkban a munkásságot s ezért *a szociális pápákkal együtt kiáltjuk feléjük, hogy a munkás méltó az ő bérére és faj a kizsákmánygolóknak!* Hálával *adózunk a parasztságnak a felszabadulás óta* végzett munkájáért s *baráti jobbunkat nyújtjuk mindazok az új- és régigazdák felé, akik hajlandók együtt dolgozni velünk.* Mélységes emberi hódolattal köszöntjük táborunkban azokat, akik *a szellem, a tudás, a műveltség keresztény tanait vallják* s akik az emberi humanitás és haladás fényét a kereszttel magasra tartják.

A nagyhatású felszólalás után dr. *Barankovics* István a párt főtitkára lépett az emelvényre. Beszéde első részében a választói névjegyzékek összeállításával foglalkozott.

— Egyes helyeken, különösen a fővárosban a választói névjegyzékből történt törvénytelen kihagyások száma olyan nagy, hogy ha a kormány idejekorán nem gondoskodik a törvénytelenségeket jóvátevő lehetőségekről, ez egymagában alkalmas lehet arra, hogy a választások kérdése a közélet állandó nyugtalanító elemévé váljék. A választói névjegyzékből történt kihagyások indokolása számtalanszor már nemcsak nevetséges, hanem *a választók személyi becsületét is sérti.* A törvénytelenségek nemcsak a választójogi törvénybe, hanem az alapvető szabadságjogokat magában foglaló közösségi alaptörvényhbe is beleütköznek; a törvényellenességek elkövetőinek tehát tudniok kell, hogy nem puszta választási vétséget követnek el. Miután a kormány a törvénytelenségekről tudomással bír, azt várjuk, hogy a törvénytelenségek kiküszöbölésére alkalmas intézkedések történjenek. A belügyi kormány fel is hívta az illetékes tényezőket a törvénytelenségek orvoslására.

Jöllehet jelenleg a törvénytelen kizárások igen nagy számával állunk szemben, mégsem mondunk le arról a reményünkről, hogy a kormány *az ország köznyugalma és nemzetközi presztízse* érdekében olyan intézkedéseket fog hozni, amelyek legalább a törvénytelenségek nagyobb részét jóvátesznek.

A választások tisztasága országunk nemzetközi és belpolitikai érdeke

A választások tisztasága azonban nemcsak abban áll, hogy a szavazás során nem történik visszaélés, hanem a választások tisztaságától elválaszthatatlan az is hogy *mindenkinek megadassék a szavazati jog, akit annak gyakorlásától a törvény meg nem fosztott.* Senki a világon nem hinné el, hogy Magyarországon törvényes okból a választók nagyobb százalékát lehet a szavazati jogától megfosztani, mint pl. Ausztriában.

Válasz támadóinknak!

— Mi a választásokon csak tiszta eszközöket használunk és főképen kerülni akarunk minden személyeskedést. A választási küzdelem nem arra való, hogy a pártok és a jelöltek egymást megszólják, vagy megrágalmazzák és a választókat egymás pocskondiázásával szórakoztassák. A magyar választók lebecsülésére vallana, ha azt hinnők, hogy a jelöltektől komolytalan pletykák feltalálását várják s nem látnak keresztül a vádaskodók szitáján. Mi azt szeretnők, ha a választójogi harc mindig a tényeken alapuló hírálat szellemében zajlana le és elsősorban a pártok programmismertetésére szorítkoznék. Sajnos, a megszólásból és a rágalomból mindig tapad valami, mert nem mindenki vesz fáradságot az igazság kinyomozására. Mi nem kezdünk harcot más ellenzéki pártok ellen, de a felénk dobott kesztyűt felvesszük.

Hogy hallgatásunk helyeslésnek ne lássék, válaszolnom kell *Balogh* István néhány, a Néppártot érintő megjegyzésére és sajtójának a Néppárttal szemben követett eljárására. *Balogh* István lapja, a *Magyar Nemzet* bő részletességgel közölte a Polgári Demokrata Párt győri jelöltjének egyik beszédét, amely a Néppártról és rólam gyermekmesékbe illő koholmányokkal és páratlan valótlanságokkal volt tele. Jellemző, hogy ezt a kortesbeszédet a Polgári Demokrata Párt lapja nem közölte, de *Balogh* István lapja helyet adott neki. A közléssel Balogh lapjának bizonyára nem az volt a célja, hogy választási versenytársának, a Polgári Demokrat Pártnak propagandát csináljon, hanem az, hogy *mással mondasson el rólunk olyasmit, aminek elmondására a saját felelősségükre nem vállalkoztak.* Másnap Bahogh István egy gyűlésen úgy állította be a dolgot, mintha ők a Néppártot nem bántanák. Ez a sanda mészáros taktikája. Ők nem bántanak, de lapjuk első oldalán egyik versenytársunk legvakmerőbb kitalálásainak is helyet adnak és aztán a beküldött helyreigazító nyilatkozatot félénk magyarázkodássá rövidítve közlik.

Az 1945-ös választásokon — a Magyar Nemzet-ben közölt beszéd állításával szemben — a Demokrata Néppárt azért nem indult, mint azt mindjárt akkor a Hazánk című hetilap utolsó számában leszögeztem, mert az indulási engedélyt csak a' választások előtt néhány héttel kapta meg. hetilapjának mindössze kétszeri megjelenéséhez jutott papírhoz. plakátpapírt pedig jóformán semmilsem sikerült szereznie. A nélküözöhetellen agitációs eszközök nem állván a rendelkezésünkre, még létezésünket se tudtuk volna a választók szélesebb körének hírülvadni, sikertelenségünkkel pedig rossz színben tüntettük volna fel a keresztény politikai gondolat magyarországi tekintélyét. Ez a döntésünk elsősorban engem fosztott meg a mandámlól. ami döntésünk önzetlenségét tárgyilag is igazolja. Amit a Polgári Demokrata Párt győri jelöltje az ország katolikus főpapjaival kapcsolatban soha meg nem történt levelezésemről mond, abból egy szó sem igaz. Még a legnaivabb ember se hiszi el, hogy ilyen tudatlan akcióra adhattam volna a fejemet. Ha egyébként ezt a méltatlan vádat bármely egyházi. vagy más fórum előtt bárki csak valószínűsíteni is tudja, visszavonulok a közélettől.

— Úgy látszik, hogy a Demokrata Néppárt Győrben a jelöltje számára bosszantóan jól áll. Innét fúj a szél. A választási harcban azonban csak tiszta fegyvereket és legalább az elhihetőség határán mozgó eszközöket szabad használni. Ha pedig egy ilyen alantas vádakkal teli beszédet Balogh István lapja leközölt, illett volna, hogy az én nyilatkozatomnak is megfelelő terjedelemben helyet adjon. Ez lett volna a fair play.

— Balogh István említett beszédében arra is célzott, hogy mi vagyunk a hibásak abban, hogy a Demokrata Néppárt napilapja még mindig nem jelent meg, hiszen másfél év óta zsebünkben van a napilap-engedély, de a jogunkkal nem éltünk. Balogh István pontosan tudja, hogy a napilap-engedély birtoka ma még nem elégséges a napilap megindításához. Arra is szükség van, hogy a kormány megfelelő mennyiségű újságnyomó papírt utaljon ki, mivel a lapengedélyes papírutalás nélkül legfeljebb a feketepiacon — erkölcstelen törvényszegés árán — juthat újságnyomó parírhoz. Balogh István azt is jól tudja, hiszen hosszú ideig a papírkérdésben is döntő miniszterelnökség nagyhatalmú államtitkárja volt, hogy másfél esztendő alatt igen sokszor, írásban és szóban kértünk a korrhánytól rotációspapírt, de csak ígéreteket kaptunk, papírutalványt vagy éppen papírt azonban nem. Ígéretet Belogh Istvántól is kaptunk, papírhoz azonban nem jutottunk. Balogh István, mint miniszterelnökségi államtitkár legalább részben maga is felelős azért, hogy a papírkérés teljesítését tőlünk megtagadták s így lap nélkül maradtunk. Legkevésbbé őhozzá illik, ha a Néppárt lapiával kapcsolatban olyan megjegyzéseket tesz, amelyek a jóhiszemű, de tájékozatlan közvéleményben azt a hitet kelthetik, mintha lapunk megnemjelenéséért mi és nem az általa támogatott kormány lenne a felelős. Ez a beállítás — egyhén szólva — nem felel meg a tényeknek.

Ami pedig Balogh Istvánnak azt a megjegyzését illeti, hogy a Néppárt politikai tevékenységet nem fejtett ki, elég hivatkoznom a fakultatív hitoktatással kapcsolatos eseményekre. Mikor ezt a tervet felelőtlenül és meggondolatlanul felvetették, — a pártonkívüliektől eltekintve — a Néppárt volt az egyetlen párt, amely deklarációt tett a parlamentben. Hogy ez a deklarációnk mennyire megfelelt az Egyház álláspontjának, mi sem igazolja jobban, mint az a tény, hogy *„A Szív"* című hetilap deklarációnk szószerinti szövegét első oldalon közölte. Persze, deklarációnkról csak azok értesültek, akik a Szívet olvassák, mert Balogh lapja s a többiek is agyonhallgatták. Így aztán e kérdésben kifejtett politikai tevékenységünkről jóval kevesebben vehettek tudomást, mint pl. Balogh Istvánnak a fakultatív hitoktatás bevezetéséért vívott vitézi küzdelmeiről. Az egyébként se volt szenzáció, hogy a keresztény világnézetet valló Néppárt ilyen deklarációt tett, sokkal rendkívülibb, sőt, rendhagyó jelenség volt, hogy Balogh István katolikus pap létére oly hévvel küzdött az Egyház jogállásának megcsorbításáért a fakultatív hitoktatás bevezetéséért. Ha lapunk lett volna, nemcsak Balogh Istvánnak a fakultatív hitoktatás bevezetéséért vívott harcairól, hanem a mi deklarációnkról is értesült volna a közvélemény.

Keresztény világnézetünkből nem engedünk balra, szociális és demokratikus meggyőződésünkből nem engedünk jobbra

— A Néppárt nem köt választási szövetséget senkivel, hanem önálló listákkal indul a választáson.

— Ellenzéki álláspontunknak nemcsak gyakorlati politikai, hanem világnézeti indítóoka is van. Mi nem csupán szociális és demokratikus átalakulást akarjuk, hanem a keresztény állameszme megvalósítására is törekszünk. Világnézeti pártra van szükség. Világnézeti alapvetés nélkül hosszúlejáratú programmot megszerkeszteni nem lehet. A marxizmus hosszúlejáratú programmjával legalább is egyenértékű az a hosszúlejáratú programm, amelyet a keresztény társadalomtudomány dolgozott ki. Mi keresztény világnézetünkből nem engedünk balra, és őszinte szociális és demokratikus meggyőződésünkből nem engedünk jobbra.

Barankovics István beszéde után Vargha László törv. hat. bizottsági tag szólalt fel. Az idő rövidsége miatt Eckhardt Sándor v. nemzetgyűlési képviselő nem mondott beszédet, de a hálás és lelkes közönség hosszantartó tapserkánnal köszöntötte Eckhardt professzort.

A nagy tömeget megmozgató zászlóbontó gyűlés a legnagyobb rendben zajlott le.

Nagygyűlések Szombathelyen és Kőszegen

Pénteken, augusztus 15-én a *Néppárt Szombathelyen* és *Kőszegen* tartott népes nagygyűlést. A gyűlések szónoka *Barankovics* István, dr. *Tóth* László, dr. *Tatay* János orvos és *Belső* Gyula volt.

Évi 360 millió megtakarítást jelent a magyar kincstárnak a román stabilizáció

A háború, a felfordulás és gazdasági bizonytalanság mindig a zavarosban halászók malmára hajtja a vizet; milliós vagyonok keletkeznek a pénz valutáris és tényleges értékeinek különbségéből. Különösen nagy üzletnek bizonyult például a magyarországi infláció, amely több, mint félesztendőn át Budapestet tette meg a nemzetközi fezőrvilág székhelyévé A forint bevezetése óta a súlypont áttolódott Bukarestbe, sőt — különböző csempész- manőverek útján *valóságos hád épült Magyarország fölött Levante és Nyugat-Európa közöN.* Ahhoz azonban, hogy a nemzetközi csempész és sibervilág szervezetét megismerjük, tudnunk kell, hogy miként is alakultak Magyarországon az illegális vagyonszerzés lehetőségei a felszabadulás óta.

1945: csempészparadicsom Magyarországon

A fasiszta éra bukása és a felszabadító csapatok harcai természetesen szétdulták a magyarországi vám- és határőrség szervezetét is. A felszabadulást követően *1945 tavaszán Magyarországnak nem volt egyetlen fillér vámbevétele sem:* ami árú külföldről jött, az csempészúton érkezett és a feketepiacon talált gazdát. Később 1945 márciusától kezdve — a Külkereskedelmi Hivatal adatai szerint — a vám és határőrségek megszervezése fokozatosan felére csökkentette a csempészúton és legálisan érkezett árúk arányát; ezt a kedvező menetet azonban súlyosan megzavarta az infláció, amely a pengő belső és külső értékelésének alakulása alapján Magyarországot Európa legfontosabb csempészútjává tette és horribilis hasznot jelentett a nemzetközi kalandorok számára. A dollár- és arany-hosz szédítő lehetőségeinek a forint megjelenése vetett végett; az arany és a dollár zúgárfolyama ugyanis ezekben a napokban negyedére zuhant. Romániában és Ausztriában — ebben a két labilvalutájú országban — azonban még mindig lehetett keresni, sőt a két három lépésel előre gondolkozó spekulánsok számára egyenesen „jól jött" az értékálló forint.

Az üzlet kissé mindenesetre bonyolultá vált. Az ügyes fezőr a Budapesten feketén és inflációs pénzen vásárolt dollárokat átsibolta Romániába. Miután Magyarországon sóhiány volt, sót vásárolt érte a sót szabályszerű engedéllyel hozta át a határon. Budapesten akkoriban a behozott só felét kellett csak hivatalok áron átadni a közellátásnak, a másik felét az importőr a szabadpiacon hozhatta forgalomba; az importőr tehát a szabad sót nem inflációs pengőért, hanem cigarettáért adta el, a cigarettát átcsempészte Ausztriába és helyette szacharint, borotvapengét, szövetet, vagy tűzkövet hozott be. A dollárokkal vagy újrakezdte a romániai üzletet, vagy pedig a legközelebbi „fordulónál" kintfelejtette a pénzt egyik külön erre a célra alakult holdingjánál.

Akik milliókat síboltak ki

Ebben az időben már előrevelette árnyékát a hároméves terv és főként az a kétségtelen lehetőség, hogy a magyarországi tőke „prosperitását" súlyosan megadóztatják az újjáépítés érdekében. A tőkés társadalomban tagadhatatlan pánik keletkezett, amelynek hullámai még máig sem ültek el; a nagytőke legmarkánsabb képviselői utaztak külföldre, hogy egyengessék a menekülő magyarországi nagytőke útját. Genfben, Zrichben, Londonban és Newyorkban egymás után alakultak különböző társaságok, amelyeknek legfőbb üzletága a magyarországi nagytőke „átmentése" volt.

A forint stabalazációja mindenesetre súlyosan megnehezítette a kivándorolt fezőrök és spekulánsok üzleteit. A forint megjelenése után — ismét a Külkereskedelmi Iparhatóság hivatalos adatait idézzük — a csempész- és sibervlévékenység újabb 50 százalékkal csökkent. Nem kevesebbet jelentett ez, mint hogy a fezőrök lehetőségei 25 százalékra csökkentek; hivatalos adatok szerint azonban *még így is havi harmine, tehát évi 360 millió forintra volt tehető az a kár, amely a magyar államkincstárt az áru- és érték-csempészés folytán érte.*

A román stabilizáció megszünteti a spekulációt

A Romániából érkező legújabb jelentések szerint a lei stabilizációját pontosan a forint bevezetésének mintájára csinálják; miután pedig a forint után felül Délkelet-Európa egyik legjobb fizetési eszközévé küzdötte fel magát, minden jel arra mutat, hogy a Magyarország fölött átvezető csempész- és sibérhad délkeleti pillére is összeroppan. Romániában 1:20.000 arányban cserélik be az inflációs pénzt és a vagyonnak tekinthető pénzt — elég alacsony határon — szigorúan tárolják; a csempészet és siberkedés kockázata tehát a fövőben aligha fizetődik ki. **F. Gy.**

Hazánk

A Demokrata Néppárt lapja

A szerkesztésért és kiadásért felelős:
Dr. BARANKOVICS ISTVÁN
főszerkesztő.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
IX., Üllői-út 19.
Telefon: 188—387.

Nyomatott a Függetlennyomdában,
VI., Eötvös-utca 12.
Telefon: 420—768.

Felelős: Lengyel Lajos igazgató.

Terjeszti a Globus hírlap és könyvterjesztő vállalat, Budapest,
Nagymező-u. 26. Telefon: 124-874